

IX 7,10a

IGU INŠTITUT ZA GEOGRAFIJO UNIVERZE
EDVARDA KARDELJA V LJUBLJANI

Razreševanje nerazvitosti v
Severovzhodni Sloveniji

sklepna faza

Tatjana Ogrinc, dr. Borut Belec

Ljubljana, oktober 1983

INŠTITUT ZA GEOGRAFIJO UNIVERZE EDVARDA KARDELJA V LJUBLJANI

Razreševanje nerazvitosti v
Severovzhodni Sloveniji

sklepna faza

Nosilec:
dr. Borut Belec

Borut Belec

Direktor:
mag. Rado Genorio

Rado Genorio

Ljubljana, oktober 1983

Nosilec naloge: dr. Borut Belec

Avtorja teksta: Tatjana Ogrinc

dr. Borut Belec

Sodelavci: mag. Rado Genorio

dr. Vladimir Klemenčič

Ludvik Olas

Avtorja kart: Božena Antonič

Tomo Vugrin

AOP obdelava podatkov: Tatjana Ogrinc

Tipkanje: Darka Potočnik

K A Z A L O

	Stran
UVOD	
I. METODOLOGIJA IN CILJI RAZISKAVE	2
II. SOCIOEKONOMSKA STRUKTURA PREBIVALSTVA	6
1. Demografski razvoj v obdobju med letoma 1953 in 1979	6
2. Občine SV Slovenije glede na demografska gibanja	8
3. Gostota prebivalstva	10
4. Demografske značilnosti SV Slovenije z ozirom na zadnji popis prebivalstva	12
5. Biološka struktura prebivalstva	15
6. Ekonomska struktura prebivalstva	18
III. SPREMINJANJE IZRABE TAL	27
IV. NEKATERI AKTUALNI PROBLEMI KMETIJSTVA KOT DEJAVNIKI STOPNJE RAZVITOSTI V SV SLOVENIJI....	32
1. Problematika, cilji in naloge agroživilstva....	32
2. Organiziranost in vloga agroživilskega kompleksa v Severovzhodni Sloveniji.....	35
3. Parcelna in posestna razdrobljenost	39
4. Razširjenost zaščitene kmetij.....	43
5. Prestrukturiranje izrabe kmetijskega prostora v povojnem obdobju.....	46
6. Izraba zemljišč in tržna usmerjenost kmetijstva	49
7. Stopnja podružbljenosti kmetijstva.....	52
8. Hidro-in agromelioracije.....	53
V. KULTURA IN IZOBRAŽEVANJE	57
VI. PROMET IN KOMUNIKACIJE	59
VII. OPREDELITEV SEVEROVZHODNE SLOVENIJE PO STOPNJI RAZVITOSTI	61
VIII. RAZVOJ SEVEROVZHODNE SLOVENIJE V PRIHODNJE....	65

UVOD

Raziskovalna naloga "Razreševanje nerazvitosti v Severovzhodni Sloveniji" je bila pričeta leta 1978 in smo jo opravili v štirih fazah, vendar smo morali sintezo zaradi težav pri financiranju premakniti na leto 1983. V prvi fazi raziskave ob nosilecu dr. Borutu Belcu sta sodelovala Rado Genorio in Ludvik Olas, v drugi je bil nosilec sam, v tretji sta sodelovala Rado Genorio in dr. Vladimir Klemenčič ter v četrti Tatjana Ogrinc. Sklepno fazo sta prav tako izdelala dr. Borut Belec in Tatjana Ogrinc. Kartografske priloge so delo Božene Antonič in Toma Vugrina.

Raziskava iz navedenih razlogov ni mogla zajeti v celoti vseh dejavnikov, ki zavirajo ekonomski in socialni razvoj v Severovzhodni Sloveniji. Njeno težišče je zato predvsem na analizi učinkov, ki izhajajo iz demogeografskih razmer in prevladujoče kmetijske dejavnosti ter manj na obravnavi nekmetijskih dejavnosti, kar je seveda otežkočilo celovitejši prikaz kazalnikov nerazvitosti.

Kljub težavam smo uspeli izdelati vrsto kart, ki prikazujejo posamezne razvojne elemente in v sklepni fazi sintetično karto za vso Severovzhodno Slovenijo. Ta prikazuje korelacijo med posameznimi elementi stopnje razvitosti in temelji na računalniško obdelani anketi iz leta 1979 ter podatkih občinskih služb oziroma statističnih popisih.

I. METODOLOGIJA IN CILJI RAZISKAVE

Pri raziskavi smo izhajali predvsem iz naslednjih razvojnih elementov:

- demogeografski razvoj (gostota in gibanje prebivalstva ter starostna struktura),
- socialno-ekonomska struktura prebivalstva (gospodinjstva, terciarna dejavnost),
- spremembe v izrabi tal,
- promet in komunikacije (prometne zvez in telefonsko omrežje) in
- kultura in izobraževanje (kulturne dejavnosti, štipendiranje).

Na njihovi osnovi smo sintetično opredelili posamezna območja Severovzhodne Slovenije glede na stopnjo razvitosti. Pri tem smo razlikovali tri kategorije območij: z regionalnim razvojem v napredovanju, v stagnaciji in v nazadovanju.

Območja z regionalnim razvojem v napredovanju lahko označimo po sledečih elementih oz. po stopnji razvoja posameznih elementov:

- naraščanje števila prebivalstva (indeks prek 105,0),
- delež kmečkih gospodinjstev je enak republiškem povprečju (pod 20,0%); v bližini občinskih središč je nižji (pod 10,0%),
- višja gostota prebivalstva (več kot 10 obrtnikov v posamezni katastrski občini),
- dobra infrastrukturna opremljenost z ustrezno prometno povezanostjo in komunikacijami (10 in več telefonskih priključkov v katastrski občini in 10 in več javnih prometnih zvez z občinskimi središči),
- več kulturnih dejavnosti v posameznih katastrskih občinah,
- izkoriščene so vse razpoložljive obdelovalne površine.

Območja z regionalnim razvojem v stagnaciji:

- v demografskem razvoju izkazujejo rahlo rast ali upadanje števila prebivalstva (indeks 95,1 do 105,0),
- delež kmečkih gospodinjstev se giblje med 20,0 do 49,9 %,

- gostota prebivalstva je podobna republiškem povprečju, ki znaša 92 prebivalcev na km²,
- v posameznih katastrskih občinah se že pojavljajo obrtne dejavnosti,
- naselja imajo javne prometne zveze z večjimi centri, pojavljajo se prvi telefonski priključki (do 10 telefonskih priključkov na eno katastrsko občino),
- kulturno življenje je manj razvito (pojavlja se samo ena kulturna dejavnost),
- obdelovalna površine se le izjemoma opuščajo.

Območja z regionalnim razvojem v nazadovanju:

- število prebivalstva konstantno nazaduje (indeks 95,0 in manj),
- nadpovprečno visok delež kmečkih gospodinjstev (delež je višji od 50,0%),
- gostota prebivalstva je pod republiškim povprečjem,
- obrtna dejavnost še ni razvita,
- večina katastrskih občin je brez javnih prometnih zvez in telefonov,
- odsotnost kulturnih dejavnosti,
- obdelovalne površine so v opuščanju (pojavlja se socialni prelog).

Z raziskavo smo zasledovali več ciljev, med njimi zlasti:

- a) Opredelitev dejavnikov, ki zavirajo razvoj v Severovzhodni Sloveniji;
- b) opredelitev tipov območij glede na stopnjo razvitosti in delovanja elementov gospodarskega pospeševanja in zaviranja;
- c) regionalizacije Severovzhodne Slovenije po tipih razvitosti;
- č) koncept izhodišč za odstranjevanje elementov zaviranja razvoja in za aktivizacijo pospeševanja razvoja ter
- d) razvijanje oblik posredovanja rezultatov raziskovalnega dela vsem zainteresiranim dejavnikom v regiji in zunaj nje (objave, strokovni posveti ipd.).

Demografski razvoj

Analizo razvoja prebivalstva v SV Sloveniji smo časovno omejili na obdobje od leta 1953 do 1979, medtem ko smo za prostorske enote izbrali katastrske občine. Glede na gibanje števila prebivalstva smo ločili 6 demografskih tipov in sicer:

- močna koncentracija,
- zmerna koncentracija,
- stagnacija z značilnostmi koncentracije,
- stagnacija z značilnostmi depopulacije,
- zmerna depopulacija,
- močna depopulacija.

Območje SV Slovenije smo razčlenili na omenjene demografske tipe glede na doseženo stopnjo rasti števila prebivalstva. Močna koncentracija prebivalstva se pojavlja v tistih katastrskih občinah, kjer indeks rasti števila prebivalstva v obdobju od leta 1953 do 1979 seže nad 200, zmerna koncentracija tam, kjer indeks dosega vrednost od 120 do 200, stagnacija je značilna za katastrske občine, kjer je vrednost indeksa od 81 do 120 in sicer stagnacija z značilnostmi depopulacije z indeksom od 81 do 100 in stagnacija z značilnostmi koncentracije z indeksom od 101 do 120. Zmerno depopulacijo opredeljuje indeks gibanja števila prebivalstva od 51 do 80, močno depopulacijo pa indeks pod 50.

V analizi razmer v SV Sloveniji smo več prostora namenili obravnavi socioekonomske strukture prebivalstva, s poudarkom na rezultatih popisa 1981. Žal pri omejenih podatkih prihaja do razhajanj, saj se začasni podatki popisa, ki so bili zbrani predhodno razlikujejo od končnih rezultatov, razlike pa se pojavljajo tudi pri posameznih tabelah, ki vsebujejo različne zajete demografske podatke, bodisi na nivoju naselij, KS ali občine.

Socioekonomska struktura prebivalstva

Analize smo izdelali na osnovi podatkov zbranih s pomočjo ankete, katere izvod prilagamo. Anketa je bila izdelana že leta 1978 in izpeljana v vseh krajevnih skupnostih SV Slovenije. Bazo podatkov smo dopolnili s podatki, ki so nam jih nudile družbenopolitične skupnosti na območju SV Slovenije in različne delovne organizacije in društva. Letos smo zbrane podatke dopolnili še z rezultati popisa prebivalstva leta 1981 in skušali prikazati stanje in razmere v tem času in ugotoviti spremembe.

Z metodologijo, ki je bila dopolnjena in izvedena na primeru občin Ormož in Ptuj (III.faza raziskave) smo skušali ugotoviti stopnjo regionalnega razvoja in ločiti 3 osnovna območja in sicer:

- območja napredovanja,
- območja stagnacije in
- območja nazadovanja.

Rezultat analize vrste elementov od demografskega razvoja, socioekonomske strukture prebivalstva, odnosa prebivalstva do obdelovalnih površin oziroma spreminjanja letnih, materialne infrastrukture in elementov družbenega standarda, je bila izdelana karta, ki naj prikaže smeri regionalnega razvoja. Način ovrednotenja posameznih elementov je pojasnjen v III.fazi naloge.

II. SOCIOEKONOMSKA STRUKTURA PREBIVALSTVA

1. Demografski razvoj v obdobju med letoma 1953 in 1979

SV Slovenija je v fazi intenzivnega razkroja kmečkih gospodinjstev, odnosno prehajanja zemlje v posest gospodinjstev, ki so različno odvisna od zemlje. Do zadnjega desetletja je bilo za omenjeno območje značilno močno zsoštajanje za ostalo Slovenijo glede razkroja kmečkih gospodinjstev in oblikovanja delavsko kmečkih in nekmečkih.

Struktura in razvoj prebivalstva predstavljata pomemben dejavnik pri razvoju kmetijstva. Zaradi agrarne prenaseljenosti je SV Slovenija v preteklosti pomenila območje z viški delovne sile in z ugodno demografsko strukturo. Delovna sila se je v preteklosti odseljevala ali na začasno delo v tujino ali v druge razvitejše predele Slovenije. Zaradi zaposlovanja v neagrarnih poklicih in preslojevanja je odseljevanje zajelo območja Slovenskih goric, Goriškega in Haloz, kjer so nastala območja odmiranja, medtem ko je ravninske in za agrarno dejavnost ugodnejše predele zajela koncentracija prebivalstva. Odseljevanje prebivalstva je pustilo v demografski strukturi vidne posledice, ki jih je potrebno upoštevati pri ugotavljanju razvojnih možnosti.

Negativni demografski procesi se odražajo tako v neugodni biološki strukturi prebivalstva, kot tudi v redki poselitvi prostora. Desgrazacija, ki se je v SV Sloveniji odvijala počasneje kot v ostalih predelih Slovenije, se kaže v postopni ekstenzifikaciji in izrabu zemlje. Med vzroki opuščanja intenzivne izrabe zemlje se pojavljajo najpogosteje pomanjkanje kmečke delovne sile, kar je posledica spremenjanja strukture zaposlitve.

V poglavju o metodologiji smo omenili, da smo katastrske občine v SV Sloveniji opredelili glede na gibanje števila prebivalstva. Tako smo ugotovili območja z različnimi demografskimi tipi in opredelili tako tudi občine in obe planski regiji.

V SV Sloveniji se pojavljajo vsi demografski tipi in ugotavljamo lahko, da največji delež površin obsega depopulacija in sicer v občinah Murska Sobota, Gornja Radgona, Slovenska Bistrica; stagnacija zajema največji del občin Ljutomer, Ormož in Lenart, koncentracija pa se v največjem obsegu pojavlja v Mariboru in Lendavi.

V SV Sloveniji prebivalstvo v primerjavi s SR Slovenijo počasneje narašča, in naravno rast prebivalstva lahko ocenimo za umirjeno. Indeks rasti števila prebivalstva med letom 1961 in 1981 v SV Sloveniji znaša 109, v istem obdobju za SR Slovenijo 118. Hitreje je naraščalo prebivalstvo v podravski regiji (indeks 112), kot v pomurski regiji (indeks 101). Med občinami je najhitreje naraščalo prebivalstvo v občini Maribor (indeks 120), za večino občin pa znaša indeks rasti števila prebivalstva v omenjenem obdobju od 102 do 106. Počasna rast prebivalstva SV Slovenije je predvsem tudi posledica upadanja števila prebivalstva v občinah Lendava, Lenart in Ormož. Posebno močno je upadanje števila prebivalstva v občini Ormož (indeks 91).

Ob analizi gibanja števila prebivalstva po katastrskih občinah SV Slovenije ugotovimo najhitrejšo rast števila prebivalstva na območju Maribora in okolice in na Dravskem polju v mariborskih občinah in v manjšem obsegu na Dravskem polju v občini Ptuj. Večje strajano območje s indeksom rasti nad 120 je na območju Murske Sobote in njene okolice ter Lendave. Območje katastrskih občin s hitrejšo rastjo števila prebivalstva se širi od Maribora proti JV preko Dravskega in Ptujkega polja do Ormoža. Druge območje sega od Gornje Radgone proti vzhodu proti Murski Soboti; nadalje se območje s hitrejšo rastjo pojavlja okoli Ljutomera in Lendave. Stagnacija prebivalstva (indeks gibanja števila prebivalstva od 95 do 105) se pojavlja v katastrskih občinah v južnem delu občine Slovenska Bistrica (območje Haloz), v posameznih katastrskih občinah na Ptujkem polju, v Slovenskih goricah, nekoliko več v občini Ljutomer na desnem bregu Mure in v zahodnem in SZ delu Frekmurja.

Zmanjševanje števila prebivalstva, ki je odraz tako naravnega gibanja prebivalstva kot migracijskih značilnosti je v SV Sloveniji značilno za hribovite predele Pohorja, Kozjaka in zahodnih Haloz in Slovenskih goric, več katastrskih občin z depopulacijo se pojavlja v Pomurju, predvsem na območju Goriškega ter v obmejnem območju proti Nadžarski. V Prekmurju največje površine zavzema depopulacija (indeks pod 80). Na splošno lahko trdimo, da v Pomurju prevladujejo katastrske občine, za katere je v gibanju števila prebivalstva značilna stagnacija z značilnostmi depopulacije. Razmere v populacijskem gibanju se v zadnjem času, po letu 1971 slabšajo.

Prostorsko je v Pomurju proces zmerno močne depopulacije zajel 38,6% površin, 23,6% površin je v območju stagnacije z značilnostmi depopulacije. V Podravju je prav tako največ površin pod zmerno močno depopulacijo, vendar je za razliko od pomurske regije 22,1% območja pod vplivom koncentracije prebivalstva.

2. Občine SV Slovenije glede na demografska gibanja

V občini Murska Sobota prevladujejo površine, kjer v demografskem gibanju prevladuje naraščanje števila prebivalstva in se pojavlja zmerna koncentracija prebivalstva. Območje zajema 39,6% občinske površine, sledi stagnacija z značilnostmi depopulacije (indeks 80 do 100). V ljutomerski občini rahlo prevladujejo površine pod zmerno koncentracijo, nato sledita obe vrsti stagnacije. Z občini Gornja Radgona je značilno prevladovanje površin z zmerno močno depopulacijo, naslednji večji delež obsega stagnacija z značilnostmi depopulacije, kar pomeni negativne trende v demografskih gibanjih občine.

Zaradi obsežnih neposeljenih gozdnih območij Pohorja, Kozjaka v mariborski občini zavzemajo največji obseg površine z zmerno močno depopulacijo, medtem ko se koncentracija prebivalstva pojavlja na 34,1% površine občine in močna koncentracija le na slabih 5% površin. V Lenartu 45% površin obsega zmerno močna depopulacija,

nato s 27,1% sledi stagnacija s značilnostmi koncentracije. 80% površin občine Ormož je pod vplivom zmerno močne depopulacije in stagnacije s značilnostmi depopulacije. Za Ptuj so značilna tako območja stagnacije kot koncentracije in zmerne depopulacije. V Slovenski Bistrici zmerna depopulacija obsega 37,5% površin, 20,1% zmerna koncentracija.

Tabela št.1: STRUKTURA OBČIN SV SLOVENIJE GLEDE NA TIP POPULACIJSKIH GIBANJ V OBDOBJU 1953-1979

Občina	IND	ZND	SZD	SZK	ZK	NK	neposeljeno
PODRAVJE	4,2	37,8	19,0	19,7	22,1	3,2	-
Lenart	1,2	4,5	19,0	27,1	6,0	1,2	-
Maribor	1,4	38,0	13,5	13,0	29,2	4,9	-
Ormož	-	41,5	40,2	7,6	7,3	3,5	-
Ptuj	6,7	33,9	20,7	10,6	25,1	3,0	-
Sl.Bistrica	9,2	37,5	15,0	16,9	20,1	1,2	-
PONURJE	3,5	38,6	23,6	12,2	18,5	3,6	-
G.Radgona	2,1	47,6	26,3	11,4	8,8	3,9	-
Lendava	11,8	16,4	22,9	9,2	39,6	-	-
Ljutomer	-	19,1	24,5	24,1	32,4	-	-
N.Sobota	1,7	49,0	22,9	10,6	10,0	5,7	-
SV Slovenija	3,9	38,1	20,8	13,2	20,7	3,3	-
SRS	5,4	36,4	17,5	14,4	20,0	4,6	1,8

IND - zelo močna depopulacija indeks gibanja 50

ZND - zmerna močna depopulacija 51-80

SZD - stagnacija s znaš. depopulacije 81-100

SZK - stagnacija s znaš. koncentracije 101-120

ZK - zmerna koncentracija 121 - 200

NK - močna koncentracija 200

3. Gostota prebivalstva

Rezultati populacijskih gibanj v preteklosti se odražajo v razporeditvi prebivalstva. Da bi grafično čimbolje prikazali razporeditev prebivalstva v SV Sloveniji smo prikazali aritmetično gostoto prebivalstva po katastrskih občinah. Za osnovo se nam služili podatki iz registra prebivalstva v letu 1979. Iz karte je razvidna močna koncentracija prebivalstva na območju mesta Maribora in v njegovi neposredni okolici, na območju mesta Ptuj in Murska Sobota. V teh predelih gostota presega 240 ljudi na km². Okoli omenjenih najgosteje poseljenih predelov se širijo območja z gostoto od 121 do 240 ljudi na km² in se širijo v pasu od Šentilja preko Maribora proti Slovenski Bistrici ter proti Ptujju. Ločeno se pojavlja večje goste poseljeno območje od Murske Sobote in po Dolinskem proti Lendavi, v Slovenskih goricah in v zahodnem Goriškem pa le posamezne katastrske občine dosegajo podobno gostoto.

Na večini prostora SV Slovenije gostota znaša od 61 do 120 ljudi na km².

Med redkeje poseljene predele lahko uvrščamo gozdne predele Pohorja in Kozjaka ter zahodnih Haloz, žal pa se pojavljajo tudi območja, kjer je redka poselitev rezultat odseljevanja prebivalstva, ki je posledica deagrarnizacije v preteklosti in slabe naravne rasti prebivalstva. Tako se redko poseljeno območje razteza v vzhodnem delu Goriškega ob meji proti Madžarski, v posameznih katastrskih občinah v Slovenskih ter Ljutomerških goricah in Halozah. Gostota v teh predelih pogosto ne doseže niti 30 ljudi na km².

Glede na dejstvo, da je SV Slovenija gosteje poseljena od ostale Slovenije in prebivalstvo počasnije narašča lahko predvidevamo, da se gostota ne bo bistveno spreminjala. V Pomurju, kjer je bilo med leti 1953 in 1961 opaziti nazadovanje števila prebivalstva, po letu 1961 opaziti nazadovanje števila prebivalstva, po letu 1961 postopoma narašča. V prihodnje torej lahko pričakujemo ob ustreznih družbenih ukrepih, da se območja ne bodo v tolikšni meri praznila kot doslej.

Tabela št.2: CESTOTA PREBIVALSTVA V OBČINAH IN PLANSKIH REGIJAH SV SLOVENIJE

	1953	1961	1971	1979
PODRAVSKA	123,2	131,6	140,0	147,1
Lenart	89,0	84,7	81,9	81,6
Maribor	185,7	210,0	231,9	250,6
Ormož	95,5	92,7	87,7	86,1
Ptuj	97,3	98,6	102,1	104,6
Sl.Bistrica	78,0	81,3	82,5	85,8
PONURSKA	99,1	95,0	96,7	98,7
G.Radgona	96,7	92,4	97,2	98,8
Lendava	115,9	107,4	105,2	106,1
Ljutomer	102,2	98,5	101,6	106,0
M.Sobota	92,8	90,3	92,1	94,0
SRS	74,1	78,8	85,1	91,9

4. Demografske značilnosti SV Slovenije s ozirom na zadnji popis prebivalstva

Demografski razvoj je odvisen od naravnega gibanja prebivalstva kot od mehanskega. Naravna rast v občinah SV Slovenije je nekaj slaba in zaostaja za rastjo v ostalih slovenskih občinah. Naravna rast je najmočnejša v občini Gornja Radgona; v občini Lenart in v mariborskih občinah ter v Lendavi je bila leta 1981 nekaj nad 4‰, v ostalih občinah je bila precej nižja, v Ormožu celo negativna. Naravno rast prebivalstva prikazuje tabela Naravno gibanje prebivalstva 1981.

Druga determinanta gibanja prebivalstva je mehansko gibanje, priseljevanje in odseljevanje prebivalstva. Delež priseljenih v posamezni občini se je leta 1981 gibal med 1,9‰ v Lenartu in 0,6‰ v Murski Soboti. Če primerjamo strukturo priseljenih glede na kraj prejnjega bivanja, je večina doseljenih iz drugih občin SR Slovenije, le v občini Lendava je znaten delež doseljenih iz drugih republik, medtem ko je delež doseljenih iz tujine nizek. Giblje se med 0,3‰ v Gornji Radgoni do 4,9‰ v Murski Soboti. Doselitve iz tujine se nanašajo pretežno na vračanje zdomcev. Proces izseljevanja v SV Sloveniji se po intenzivnosti bistveno ne razlikuje od doseljevanja in tudi glede kraja, kamor se je leta 1981 prebivalstvo pretežno odseljevalo ni bistvenih razlik. Še vedno tudi pri izseljevanju prednjačijo ostale občine SR Slovenije, delež drugih republik je majhen, nekoliko višji je ponovno v občini Lendava. Zanimivo je dejstvo, da je precej močno odseljevanje v tujino.

Rezultat migracijskih gibanj se odraža v koeficientu selitvenega prirasta na 1000 prebivalcev. Koeficient kaže na močnejše doseljevanje v občino Slovenska Bistrica in mariborske občine, v ostalih občinah pa je odseljevanje močnejše od doseljevanja in je zato koeficient selitvenega prirasta negativen.

Podrobnejši vpogled v mehansko gibanje prebivalstva prikazuje tabela Selitveno gibanje prebivalstva v SV Sloveniji leta 1981.

Tabela št. 3: NARAVNO GIBANJE PREBIVALSTVA V SV SLOVENIJI 1981

OBČINA	Naravni prirast	
	NP	NP/1000 prebivalcev
PODRAVJE		
Lenart	72	4,3
NB-Fennica		
Fobrešje		
Rotovž		
Ruše	863	4,5
Tabor		
Tezno		
Ormož	- 18	-1,0
Ptuj	261	3,8
Sl. Bistrica	88	2,7
POMURJE		
G. Radgona	106	5,0
Lendava	111	4,1
Ljutomer	52	2,7
Murska Sobota	52	0,8
SV Slovenija		
SRS	10446	5,4

Tabela št.4: SELITVENO GIBANJE PREBIVALSTVA 1981 V OBČIN-AH SV SLOVENIJE¹

OBČINA	1981			1980			1979			1978			sel. koef. prir. 1808-1980					
	Skupaj	iz drug. obš.	iz drug. rep. iz tuj.	Skupaj	iz drug. obš.	iz drug. rep. iz tuj.	Skupaj	iz drug. obš.	iz drug. rep. iz tuj.	Skupaj	iz drug. obš.	iz drug. rep. iz tuj.	padec	prir.				
PODRAVJE	4566	1,4	3531	77,3	955	20,9	80	1,8	4354	1,4	3602	82,7	556	12,8	196	4,5	212	0,6
Lenart	328	1,9	308	93,9	14	4,3	6	1,8	371	2,2	351	94,6	5	1,4	15	4,0	-43	-2,6
Maribor	2989	1,6	2174	72,7	752	25,2	63	2,1	2693	1,4	2161	80,2	390	14,5	142	5,3	296	1,5
Ormož	233	1,3	185	79,4	42	18,0	6	2,6	240	1,3	209	87,1	29	12,1	2	0,8	-7	-0,4
Ptuj	584	0,9	467	80,0	112	19,2	5	0,8	718	1,0	580	80,8	104	14,5	34	4,7	-134	-2,0
Sl. Bistrica	432	1,4	397	91,9	35	8,1	-	-	332	1,0	301	90,7	28	8,4	3	0,9	100	3,1
POHURJE	1192	0,9	915	76,8	245	20,5	32	2,7	1196	0,9	901	75,3	175	14,6	120	10,1	-4	0,0
G. Radgona	313	1,52	294	93,9	18	5,8	1	0,3	294	1,4	242	82,3	28	9,5	24	8,2	19	0,9
Lendava	243	0,9	140	57,6	94	38,7	9	3,7	274	1,0	148	54,0	79	28,8	47	17,2	-31	-1,1
Ljutomer	207	1,1	149	72,0	57	27,5	1	0,5	222	1,2	190	85,6	23	10,4	9	4,0	-15	-0,8
N. Sobota	429	0,6	332	77,4	76	17,7	21	4,9	406	0,6	321	79,1	45	11,1	40	9,8	23	0,3
SV Slovenija	5758	1,3	4446	77,2	1200	20,8	112	1,9	5550	1,2	4503	81,1	731	13,2	316	5,7	208	0,5
SR Slovenija	-	-	-	-	11095	-	387	-	-	-	-	-	6661	-	559	-	4262	2,2

¹ predhodni podatki

Vir: Statistični letopis 1982 str. 577

5. Biološka struktura prebivalstva

Struktura prebivalstva po spolu

Za SV Slovenijo je po podatkih za leti 1971 in 1981 značilna rahla prevlada ženskega prebivalstva, posebno v starostnih skupinah od 15 do 64 let in nad 64 let. Analiza razmer v občinah kaže naslednje: v Lenartu opazimo povečanje deleža moškega prebivalstva v obdobju od 1971 do 1981 v vseh starostnih skupinah, podobno v občini Gornja Radgona, Lendava in Murska Sobota. Podrobnejši vpogled v strukturo prebivalstva po spolu in osnovnih starostnih skupinah v letih 1971 in 1981 nam prikazuje tabela spolna in starostna struktura prebivalstva v SV Sloveniji v letih 1971 in 1981.

Starostna struktura prebivalstva

Zgoraj omenjena tabela prikazuje osnovne starostne skupine prebivalstva in sicer od 0-14 let, 15-64 let in nad 64 let ter neznano. Indeksi gibanja števila prebivalcev v posameznih starostnih skupinah kažejo, da v vseh občinah v zadnjem desetletju upada število mladih, saj se indeksi za to grupo gibljejo od 83,1 (Ormož) do 99,6 (Maribor). Posebno neugodna se ta gibanja v občinah Ormož, Lenart in Ptuj. Število prebivalcev v naslednji starostni skupini 15-64 let in nad 64 let v SV Sloveniji narašča, zmanjševanje števila tudi v tej starostni grupi pa se pojavlja v občini Murska Sobota in Lendava.

Delež ostarelih (prebivalci nad 64 let starosti) v vseh občinah narašča, kar kaže na ostarevanje prebivalstva v SV Sloveniji. Podrobnejši vpogled v starostno strukturo prebivalstva občin SV Slovenije nudi tabela Struktura prebivalstva po spolu in starosti v SV Sloveniji leta 1981.

Tabela št. 5: STRUKTURA PREBIVALSTVA PO SPOLU IN STAROSTI V OBČINAH SV SLOVENIJE V LETIH 1971 IN 1981

OBČINA	Lenart			Maribor			Ormož			Ptuj			Sl. Bistrica			Podravje		
	1971	1981	71/81	1971	1981	71/81	1971	1981	71/81	1971	1981	71/81	1971	1981	71/81	1971	1981	71/81
SKUPAJ	17159	17042	99,3	171745	185699	108,1	18561	1800	97,0	65767	67754	103,0	30406	31720	104,3	303638	320215	105,5
M	8177	8405		83474	89730		8845	8712		31606	33108		14854	15736		146956	155691	
%	47,7	49,3		48,6	48,3		47,7	68,4		48,1	48,9		48,9	49,6		48,4	48,6	
0-14	4825	4261	88,3	39727	39553	99,6	4946	4110	83,1	17969	16015	89,1	8183	7530	92,0	75650	71469	94,5
M	2408	2148		20347	20525		2549	2105		9235	8234		4224	3887		38763	36899	
%	49,9	50,4		51,2	51,9		51,5	51,2		51,4	51,4		51,6	51,6		51,2	51,6	
15-64	10427	10692	103,1	116905	126785	108,5	11320	11418	100,9	41359	44403	107,4	19113	20676	108,2	199124	213974	107,5
M	5028	5418		57223	61806		5415	5675		19896	22088		9418	10522		96980	105509	
%	48,2	50,7		48,9	48,7		47,8	49,7		48,1	49,7		49,3	50,9		48,7	49,3	
65 in več	1874	2057	109,8	14474	18588	128,4	2263	2430	107,4	6321	7132	112,8	3037	3443	113,4	27969	33650	120,3
M	725	1829		5584	6973		864	910		2412	2674		1173	1288		10758	12674	
%	38,7	40,3		38,6	37,5		38,2	37,4		38,4	37,5		38,6	37,4		38,5	37,7	
Neznano	33	32	14,0	639	773	121,0	32	42	131,3	118	204	172,9	73	71	97,3	895	1122	125,4
M	16	10		320	426		17	22		63	112		39	39		455	609	
%				50,1	55,1		53,1	52,4		53,4	54,0					50,8	54,3	

OBČINA	G. Radgona			Lendava			Ljutomer			Murska Sobota			Pomurje		SV Slovenija			
	1971	1981	71/81	1971	1981	71/81	1971	1981	71/81	1971	1981	71/81	1971	1981	71/81	1971	1981	71/81
SKUPAJ	20486	20656	100,8	26918	26717	99,3	18155	18770	103,4	63851	64299	100,7	129410	130442	100,8	433048	450657	104,1
M	9843	10127		13101	13064		8768	9241		31010	31678		62722	64110		209678	219801	
%	48,0	49,0		48,7	48,9		48,3	49,2		48,6	49,3		48,5	49,1		48,4	48,8	
0-14	5400	5129	95,0	6006	5784	96,3	4658	4448	95,5	14577	13966	95,8	30641	29327	95,7	106291	100796	94,8
M	2764	2678		3053	2967		2417	2366		7416	7201		15650	15212		54413	52111	
%	51,2	52,2		50,8	51,9		51,9	53,2		50,9	51,6		51,1	51,9		51,2	51,7	
15-64	12992	13175	101,4	17577	17014	96,8	11462	11925	104,0	41368	41342	99,9	83399	83456	100,1	282523	297430	105,3
M	6308	6536		8671	8472		5541	5938		20246	20635		40766	41581		137746	147090	
%	48,6	49,6		49,3	49,8		48,3	49,8		48,9	49,9		48,9	49,8		48,8	49,5	
65 in več	2074	2322	111,9	3164	3770	119,2	2008	2359	117,5	7823	8828	112,8	15069	17279	114,7	43038	50929	118,3
M	764	896		1282	1551		792	917		3302	3770		6140	7134		16898	19808	
%	36,8	38,6		40,5	41,1		39,4	38,9		42,2	42,7		40,7	41,3		39,3	38,9	
Neznano	20	30	150,0	171	149	87,1	32	38	118,8	83	163	196,4	306	380	124,2	1201	1502	125,1
M	7	17		95	74		18	20		46	72		166	183		621	792	
%	35,0	23,3		55,6	49,7		56,3	52,6		55,4	44,2		54,2	48,2		51,7	52,7	

Vir: Popis prebivalcev, gospodinjstev in stanovanj v SRS 31.3.1981, Prvi podatki, Ljubljana, junij 1981

Tabela št.6: STRUKTURA PREBIVALSTVA PO SPOLU IN STAROSTI V SR SLOVENIJI LETA 1981

	G.Radgona		Lenart		Lendava		Ljutomer		Maribor		M.Sobota		Ormož		Ptuj		Sl.Bistrica	
	M	Ž	M	Ž	M	Ž	M	Ž	M	Ž	M	Ž	M	Ž	M	Ž	M	Ž
0 - 4	869	788	674	599	1052	1009	735	649	6678	6077	2353	2153	618	616	2610	2466	1264	1188
5 - 9	910	807	718	714	997	925	815	728	6924	6430	2507	2359	771	688	2793	2563	1274	1204
10 - 14	899	856	756	800	918	883	816	705	6923	6521	2341	2253	716	701	2891	2752	1349	1251
15 - 19	916	858	760	700	965	912	759	730	7021	6923	2415	2272	838	765	3124	2867	1455	1265
20 - 24	886	752	789	624	1047	1025	790	691	7140	7272	2563	2249	765	594	3042	2637	1388	1241
25 - 29	934	815	701	586	1271	1053	789	707	8227	8118	2848	2553	668	629	2885	2493	1451	1234
30 - 34	803	689	618	524	1107	849	742	603	7669	7561	2755	2314	620	521	2506	2279	1176	1029
35 - 39	689	621	526	409	827	770	627	555	7262	6903	2097	1803	575	505	2297	2074	1070	989
40 - 44	568	550	510	485	699	660	528	552	6393	5938	1707	1759	554	539	2037	2065	991	926
45 - 49	556	631	496	548	656	858	485	561	6302	6287	1651	1965	513	601	2032	2248	1018	1035
50 - 54	554	663	459	549	732	918	558	618	5467	6474	1821	2134	496	625	1957	2275	953	941
55 - 59	378	686	350	565	716	912	419	588	3946	5892	1686	2253	404	600	1386	2141	645	951
60 - 64	252	374	209	284	452	585	241	382	2379	3611	1092	1405	242	364	822	1236	375	543
65 - 69	320	444	285	371	578	732	348	432	2691	3880	1396	1629	331	455	1007	1397	483	690
70 - 74	284	410	287	388	497	641	273	459	2238	3434	1228	1455	279	447	857	1359	397	625
75 - 79	154	289	164	274	306	491	182	318	1246	2320	712	1124	189	326	503	929	252	457
80 - 84	117	222	71	137	134	273	85	164	589	1363	316	608	94	209	211	536	106	276
85 - 89	13	52	19	50	34	63	20	53	151	471	96	189	13	73	69	189	41	81
90 - 94	8	9	2	8	1	17	8	14	54	121	19	42	4	8	21	44	8	24
95 - 99	17	13	11	22	75	77	21	20	430	373	75	102	22	22	118	96	40	34
SKUPAJ	10127	10529	8405	8637	13064	13653	9241	9529	89730	95969	31678	32621	8712	9288	33108	34646	15736	15984

Vir: Popis prebivalstva, gospodinjstev in stanovanj v SR Sloveniji, 31.3.1981

Prebivalstvo po starosti (rezultati po občinah) št. 275, Ljubljana, maj 1982

6. Ekonomska struktura prebivalstva

Ekonomska struktura prebivalstva pomeni v ožjem smislu sestavo prebivalstva po dejavnostih in poklicu, v širšem smislu pa zajema tako položaj v poklicu, sektor lastništva, razmerje med delavskim, kmečkim in mešanim prebivalstvom, gospodinjstva glede na vir dohodkov, velikost posesti in podobno. Vse to predstavlja socioekonomska struktura prebivalstva. Eden pomembnih kazalcev stopnje aktivnosti prebivalstva je splošna stopnja aktivnosti, to je razmerje med aktivnim in celotnim prebivalstvom. Stopnja aktivnosti v SV Sloveniji znaša 36,9% in močno zaostaja za povprečkom za SR Slovenijo. Posebno nizka je stopnja aktivnosti v pomurskih občinah, zlasti v Murski Soboti. Tabela stopnja aktivnosti prebivalstva SV Slovenije leta 1981 podaja pregled aktivnosti prebivalstva v občinah SV Slovenije in izhaja iz končnih rezultatov popisa. Zaradi omenjenega prihaja tudi do rahle diference z ostalimi podatki, ki slonijo na začasnih podatkih popisa prebivalstva v letu 1981.

Izkoriščenost delovnega kontingenta - prebivalstva v starosti od 15 do 65 let kaže ugodnejše stanje, saj je izkoriščenost delovnega kontingenta v SV Sloveniji kar 82,1% in nad slovenskim povprečkom. Najvišja stopnja izkoriščenosti je prav v Pomurju, Murska Sobota 97,3% in Lendava 93,6%. Vzrok nizki stopnji aktivnosti - majhen delež zaposlenih in hkrati visoki stopnji izkoriščenosti delovnega kontingenta kaže predvsem na visok odstotek ostarelih - starejših od 64 let in manjši delež produktivnega prebivalstva v starosti od 15 do 64 let.

Tabela št.7: STOPNJA AKTIVNOSTI PREBIVALSTVA SV SLOVENIJE LETA 1981

OBČINA	Št. preb.	Zaposleni		Aktivni	del. kont.	stopnja	15-49 ženske
		Štev.	delež				
PODRAVJE	304416	120174	39,5	150866	192813	78,2	
Lenart	16392	4401	26,8	8301	9856	84,2	3690
Maribor Pes.	17418	6419	36,8	8589	11112	77,3	4250
- " - Pohorje	29309	12930	44,1	14763	18964	77,8	7640
- " - Rotovž	32749	14559	44,4	15802	21498	73,5	8273
- " - Ruše	14284	5813	40,7	6538	9070	72,1	3484
- " - Tabor	49097	23538	47,9	24830	32683	75,0	13326
- " - Terme	33636	15308	45,5	17260	20040	86,1	8987
Ormož	17177	4730	27,5	8692	10418	83,4	3893
Ptuj	63749	21370	33,5	31987	39897	80,2	15375
Sl. Bistrica	30605	11106	36,3	14104	19275	73,2	7360
POMURJE	122239	37522	30,6	68148	74086	92,0	
G. Radgona	19826	6881	34,7	9782	12127	80,6	4672
Lendava	24402	7441	30,5	13663	14593	93,6	5427
Ljutomer	17761	5558	31,3	9099	10777	84,4	4062
N. Sobota	60250	17642	29,3	35604	36589	97,3	13734
SV Slovenija	42665	157696	36,9	219014	266899	82,1	
SR Slovenija	1838381	753167	40,9	912726	1166026	78,3	460144

Vir: Popis prebivalstva, gospodinjstev in stanovanj v SR Sloveniji 31.3.1981, Končni rezultati po občinah, št. 282/Ljubljana, avgust 1982

Struktura prebivalstva po sektorjih dejavnosti

Severovzhodna Slovenija razpolaga v letu 1981 z 20,4% vseh zaposlenih v republiki. Zaradi svojih naravnih pogojev za kmetijsko produkcijo imata dejavnost izredno pomembno vlogo in zaposluje visok delež prebivalstva. Na območju 9 občin podravske in pomurske regije je zaposlenih kar 29,8% delavcev v primarni proizvodnji v republiki. Delež zaposlenih v primarnem sektorju na območju SV Slovenije znaša 3,9%. Posebno močno je zaposlovanje v primarnem sektorju v Pomurju in sicer v občini Ljutomer, od ostalih občin ima višji delež zaposlenih v primarnem sektorju dejavnosti občina Ormož.

Medtem ko je bila podravska regija nekoč omemben nosilec industrijske proizvodnje, pa se njen delež v okviru SR Slovenije zmanjšuje. Zaposlenost v sekundarnem sektorju dejavnosti se zmanjšuje in dosega leta 1981 54,7%, kar je le malo nad slovenskim povprečkom. Nasprotno v podravske regiji narašča delež zaposlenih v terciarnem in kvartarnem sektorju. V Pomurju je delež zaposlenih v sekundarnem sektorju dejavnosti v letu 1981 kar 60,7% - posebno veliko zaposlenih v sekundarnem sektorju dejavnosti ima občina Lendava, za terciarni in kvartarni sektor dejavnosti pa lahko rečemo, da se počasneje razvijata in zaposlujeta manjše število prebivalstva. Pri ugotavljanju stopnje razvitosti terciarnega sektorja smo ugotavljali število in strukturo obrtnikov v katastrskih občinah SV Slovenije, kar smo tudi kartografsko prikazali. Zasebni sektor obrti je posebno razvit na območju Dravskega in Ptujkega polja, v mariborskih občinah in v občini Ptuj. V Pomurju je večje število obrtnikov koncentrirano v pasu od Murske Sobote na severozahodu do Lendave na jugovzhodu. Večje število obrtnikov srečamo še v posameznih katastrskih občinah v občini Slovenska Bistrica in Ormož ter Gornja Radgona, slabo razvita obrt pa je predvsem v Halozeh (občina Ptuj in Slovenska Bistrica) v Slovenskih goricah (mariborske občine, Lenart, Ormož in Ptuj) ter posamežno v katastrskih občinah na Goričkem.

Tabela št.8: DELAVCI V ZDRUŽENEM DELU PO SEKTORJIH DEJAVNOSTI 30.9.1981

	Skupaj	Primar		Sekundar		Terciar		Kvartar	
PODRAVJE	124050	3937	- 3,2	67876	54,7	29345	23,6	22892	18,5
Lenart	2375	178	7,5	1268	53,4	316	13,3	613	25,8
Maribor	92545	1403	1,5	51563	55,7	22122	23,9	17457	18,9
Ormož	3407	561	16,5	1614	47,4	630	18,5	602	17,6
Ptuj	17967	1474	8,2	8793	48,9	4547	25,3	3153	17,6
Sl.Bistrica	7756	321	4,1	4638	59,8	1730	22,3	1067	13,8
POMURJE	36473	2367	6,5	22143	60,7	6037	16,6	5926	16,2
G.Radgona	6866	559	8,1	4210	61,3	1185	17,3	912	13,3
Lendava	6812	158	2,3	5176	76,0	647	9,5	831	12,2
Ljutomer	5111	475	9,3	3158	61,8	797	15,6	681	13,3
N.Sobota	17684	1175	6,6	9599	54,3	3408	19,3	3502	19,8
SV SLOVENIJA	160523	6304	3,9	90019	56,1	35382	22,0	28818	18,0
SRS	784695	21152	2,7	422655	53,9	187056	23,8	153832	19,6

Vir: Statistični letopis 1982, Ljubljana 1982

Zaposleni po vrstah dejavnosti

Členitev zaposlenih v 14 vrst dejavnosti nam v SV Sloveniji kaže močno usmerjenost v industrijo in rudarstvo. Kar 44,9% vseh zaposlenih odpade na to vrsto. Ostale dejavnosti zaposlujejo znatno manjše število prebivalcev in sicer je v SV Sloveniji najmočnejša zaposlitev v gradbeništvu, kar 11,2% vseh zaposlenih in znatno prekaša slovensko povprečje. Naslednja dejavnost, ki zaposluje največ ljudi je trgovina, ki pa rahlo zaostaja za slovenskim povprečjem. Manjši delež zaposlenih je v zdravstvu, socialnem varstvu ter izobraževanju in kulturi ter prometu in zvezah (od 4,9% do 6,2%). Najmanj zaposlenih je v vodnem gospodarstvu (0,2%) in gozdarstvu.

Industrijska dejavnost zaposluje največ prebivalcev, od občin pa najvišji delež dosega Lendava, nato Gornja Radgona in Ljutomer. Nekoč izrazito industrijska občina Maribor je leta 1981 zaposlovala v industriji le še 42,8% prebivalcev. Industrijska dejavnost je močnejše zastopana v Pomurju. Kmetijstvo in ribištvo je dejavnost, ki ima v SV Sloveniji velik pomen. Zaposluje kar 3% prebivalstva (Slovenija 15%). Največji delež zaposlenih v kmetijstvu ima občina Ormož (15,7% zaposlenih), Ljutomer (9,2%), slede Lenart in Gornja Radgona (7,5%) in Ptuj (6,6%).

Gozdarstvo zaposluje malo prebivalcev, večji pomen ima le v občinah Slovenska Bistrica in Maribor, saj zavezna velik del Pohorja.

Gradbeništvo je v SV Sloveniji močnejše zastopana dejavnost kot v ostalih delih Slovenije. Največji delež zaposlenih v gradbeništvu imajo občine Maribor, Murska Sobota in Lendava, medtem ko slovenskega povprečja ne dosegajo občine Gornja Radgona, Ormož in Lenart, Ljutomer in Slovenska Bistrica.

Promet in zveze so dejavnost, ki je slabše razvita in zaposluje manj ljudi. Trgovina v SV Sloveniji nudi delo 9,5% zaposlenim v SV Sloveniji, v Podravju nekoliko več. Dejavnost gostinstva in turizma zaposluje le malo ljudi in zaostaja za razvitostjo v ostalih delih Slovenije, obratno pa obrt in obrtne storitve zaposlujejo večje število delavcev, posebno razvita je v mariborskih in v ptujski

občini, slabše razmere pa so v občinah Lenart, Lendava in Ormož.

Stanovanjsko komunalna dejavnost zaposluje le 0,9% delavcev v SV Sloveniji. Manj zaposlenih je v dejavnostih kvartarnega sektorja in sicer dejavnosti finančno tehničnih in drugih poslovnih storitev, za področje izobraževanja in kulture ter družbenih organizacij in skupnosti, medtem ko je delež zaposlenih v zdravstvu in socialnem varstvu rahlo nad slovenskim povprečkom.

Kmečko prebivalstvo

Z izjemo Maribora, ki je že v preteklosti imel velik pomen v industrijski dejavnosti, se je industrija v ostalih delih SV Slovenije dokaj počasi razvijala in pridobivala na pomenu. Nekatere občine so dobile pomembnejše industrijske objekte šele v času pospešenega razvoja manj razvitih območij, v katera so bila uvrščene cele občine ali le njihovi deli - posamezne krajevne skupnosti. Visok odstotek kmečkega prebivalstva pa kaže na velik pomen kmetijske proizvodnje za ta del Slovenije. V letu 1981 je SV Slovenija imela kar 17% kmečkega prebivalstva, od tega kar 59% žensk. Največji delež kmečkega prebivalstva nad 30% imajo občine Murska Sobota (34,8%), Ormož in Lenart, kar kaže tudi na manjše možnosti za zaposlovanje v ostalih dejavnostih, ki so v teh občinah slabše razvite. Za kmečko prebivalstvo je značilna tudi visoka stopnja aktivnosti, kar 72,3% (v Sloveniji 67,6%). V kmetijstvu prevladuje ženska delovna sila, le v občini Maribor Ruše je večji delež moških. V SV Sloveniji je v kmetijstvu zaposleno 55% žensk in 45% moških, v Podravju 60% žensk in v Pomurju 58%. V posameznih občinah doseže delež žensk zaposlenih v kmetijstvu celo 63% (Lenart, Ptuj), kar v veliki meri odraža velik pomen mešenih kmetij, kjer so predvsem ženske glavna delovna sila, ki je zaposlena le v kmetijski dejavnosti.

Tabela št.9: DELAVCI V ZDRUŽENEM DELU PO PODROČJIH DEJAVNOSTI 30.9.1981

	Skupaj	Ind. rudar.	kmetij. ribištvo	gozdar- stvo	vodno gospod.	grad- beniš.	promet, zveze	trgo- vina	gostin. turizem	obrt os.st.	stan. kom.d.	fin.teh. posl.st.	izobr. kult.	zdrav. soc.var.	druž.org. in skup.
PODRAVJE	124.050	53.253	2.914	867	156	14.623	6.425	12.575	3.012	6.088	1.245	5.175	6.430	7.803	3.484
Lenart	2.375	1.082	178	-	-	186	86	165	57	8	-	14	211	268	120
Maribor	92.545	39.636	856	547	-	11.927	4.685	9.421	2.250	4.682	1.084	4.688	4.772	5.567	2.430
Ormož	3.407	1.402	535	26	-	212	121	383	74	43	9	23	193	252	134
Ptuj	17.967	7.123	1.189	129	156	1.670	1.079	1.916	455	984	113	329	888	1.359	577
Sl.Bistrica	7.756	4.010	156	165	-	628	454	690	176	371	39	121	366	357	223
POMURJE	36.473	18.751	1.951	220	196	3.392	1.504	2.645	924	736	228	554	1.830	2.209	1.333
G.Radgona	6.866	4.037	514	45	-	173	265	347	343	178	52	102	287	316	207
Lendava	6.812	4.482	158	-	-	694	155	343	83	40	26	48	352	207	224
Ljutomer	5.111	2.772	473	-	-	386	167	367	104	159	-	29	234	245	173
M.Sobota	17.684	7.460	806	173	196	2.139	917	1.588	394	359	150	375	957	1.441	729
SV SLOVENIJA	160.523	72.004	4.865	1.087	352	18.015	7.929	15.220	3.936	6.824	1.473	5.729	8.260	10.012	4.817
SRS	784.695	352.464	11.895	7.527	1.730	70.191	45.073	77.013	23.948	28.087	12.935	31.384	46.467	47.075	28.906

Vir: Statistični letopis 1982

Tabela št.10: PREBIVALSTVO PO AKTIVNOSTI IN SPOLU OB POPISU 1981¹

OBČINA	Prebivalstvo		Aktivno		Osebe z last.doh.		Vzdrževano	
	skupaj	ženske	skupaj	ženske	skupaj	ženske	skupaj	ženske
PODRAVJE	304416	157252	150866	68570	41794	24377	111756	764305
Lenart	16392	8380	8301	3884	1610	892	6481	3604
Maribor-Pesnica	17418	8797	8589	3667	1989	1096	6840	4034
- " - Pobrežje	29309	15258	14763	6842	4150	2517	10396	5899
- " - Rotovž	32749	17566	15802	7483	6826	4261	10121	5822
- " - Ruše	14284	7221	6538	2647	2032	1134	5714	3440
- " - Tabor	49097	25707	24830	11896	8045	4859	16222	8952
- " - Tezno	33636	17064	17260	37664	4130	2295	12246	7105
Ormož	17177	8901	8692	3982	1963	1102	6522	3817
Ptuj	63749	32900	31987	14684	7019	4020	24743	14196
Sl.Bistrica	30605	15458	14104	5821	4030	2201	12471	7436
PONURJE	122239	62911	68148	32860	11680	6612	42411	23439
G.Radgona	19826	10186	9782	4369	2173	1294	7871	4523
Lendava	24402	12671	13663	6552	2261	1295	8478	4824
Ljutomer	17761	9049	9099	4271	2181	1201	6481	3577
M.Sobotna	60250	31005	35604	17668	5065	2822	19581	10515
SV Slovenija	426655	220163	219014	101430	53474	30989	154167	87744
SRS	1838381	949557	912726	420794	256630	147244	669025	381519

¹ brez oseb na začasnem delu v tujini in družinskih članov, ki s njimi žive
Vir: Statistični letopis SRS, 1982

Tabela št.11: KMEČKO PREBIVALSTVO PO AKTIVNOSTI IN SPOLU OB POPISU 1981¹

OBČINE	Aktivno				Vzdrževano				občasno kmet.	
	Skupaj skup.	ženske	Skupaj na svoj. posetvu	ženske na svoj. posetvu	Skupaj	ženske	skupaj gospodinj. je			
PODRAVJE	35658	21517	24411	22477	14704	13914	11247	6813	2085	1344
Lenart	5174	3203	3602	3514	2290	2273	1572	913	183	110
Maribor-Pesn.	2619	1521	1843	1704	1067	1017	776	454	139	64
- " - Pobrežje	1597	961	1176	1074	715	674	421	246	79	32
- " - Rotovž	585	319	370	291	185	143	215	134	50	36
- " - Ruše	632	331	357	323	153	138	275	178	81	48
- " - Tabor	309	177	177	81	94	33	132	83	33	26
- " - Tezno	1680	942	1131	1038	610	564	549	332	118	72
Ormož	5638	3331	3933	3532	2308	2194	1705	1023	277	161
Ptuj	13807	8560	9616	8825	6029	5671	4191	2531	778	560
Sl.Bistrica	3617	2172	2206	2095	1253	1207	1411	919	347	235
POMURJE	37122	21482	28239	27141	16380	15982	8883	5102	993	516
G.Radgona	4350	2444	2764	2422	1474	1376	1586	970	345	153
Lendava	7304	4392	5690	5582	3417	3375	1614	975	244	146
Ljutomer	4506	2680	3279	2989	2008	1882	1227	672	163	88
M.Sobota	20962	11966	16506	16148	9481	9349	4456	2485	241	129
SV Slovenija	72780	42999	52650	49618	31084	29896	20130	11915	3078	1860
SRS	173364	98631	117231	109698	64229	61301	56133	34402	11490	7561

Vir: Statistični letopis SRS, 1982

¹ brez oseb na zaš.delu v tujini in družinskih članov, ki z njimi žive

III. SPREMINJANJE IZRABE TAL

Spremembe v izrabi tal in odnos prebivalstva do obdelovalnih površin smo ugotavljali na nivoju katastrskih občin. Poslužili smo se podatkov Geodetske uprave SR Slovenije, ki vodi evidenco o izrabi tal po zemljiških kategorijah. Kljub razlikam med dejanskim stanjem na terenu in evidenco, podatki nudijo zadostno oporo za spreminjanje sprememb v izrabi tal. Pri analizi smo se naslonili na podatke iz let 1953, 1961, 1971 in 1979 in sicer v vseh katastrskih občinah SV Slovenije.

Ugotavljali smo prevladujoče tendence spreminjanja izrabe tal in ločili štiri osnovne tipe: ogozdovanje, ozelenjevanje, intenzifikacija izrabe ter urbanizacija. Proces ozelenjevanja smo ugotavljali pri povečevanju travnih površin in hkratnem zmanjševanju njiv, ogozdovanje je proces zmanjševanja travnih površin zaradi zaraščanja gozda, rast in širjenje gozda, urbanizacija se pojavlja povsod tam, kjer se povečujejo zasedalne površine na račun ostalih površin, medtem ko intenzifikacija pomeni povečan obseg njivskih in drugih obdelovalnih površin.

Vsakemu od omenjenih procesov smo ugotavljali intenzivnost in sicer z ozirom na delež, ki ga je posamezen proces zavzemal v okviru vseh sprememb izrabe tal v posamezni katastrski občini:

- izrazito spreminjanje 75% vseh sprememb
- močno spreminjanje 50% vseh sprememb
- šmiljeno spreminjanje 30% vseh sprememb

Zas SV Slovenije velja poudariti izredno razširjen pojav ozelenjevanja, ki je v podravski regiji v obdobju med leti 1953 in 1979 zavzel kar 60,4% vseh površin, v pomurski pa 52,9%. V zadnjem času se proces nekoliko omejuje, saj je v obdobju 1953-1971 zavzemal kar 60,8% v podravski in 53,5% površin v pomurski regiji.

Ogozdovanje se je širilo v Podravju na 21,0% površin in na 24,7% površin v pomurski regiji. Urbanizacija, ki zajema širjenje zazidalnih površin (zemljiške kategorije zazidano, poti in ceste) znaša v analiziranem obdobju 12,4% površin. Intenzifikacija je dokaj šibak pojav in je obsegala v pomurski regiji 9,9% in v podravski 4,2% površin. Podrobnejši vpogled v procese spreminjanja izrabe tal v SV Sloveniji nam nudi tabela št.11 Procesu spreminjanja izrabe tal v obdobjih 1953-1979 in 1953-1971 v občinah SV Slovenije. S karte spreminjanja izrabe tal v obdobju 1953-1979 katastrskih občinah vidimo prostorsko rasporeditev omenjenih procesov in njihovo intenzivnost.

Za Pomursko regijo so značilni procesi izrazitega ozelenjevanja; močno ozelenjevanje zavzema najšše površine in se pojavlja na južnem obrobju Goriškega in v obmejnem pasu v občini Lendava. Izrazito ozelenjevanje je v obdobju 1953 - 1979 prevladujoč proces predvsem na območju Slovenskih goric, Dravskega polja, zahodnega dela Haloz v občini Slovenska Bistrica in Ptuj in na območju Dravinjskih goric.

Ogozdovanje je posebno razširjeno v podravski regiji in zajema strnjeno največje površine v predelih Pohorja in Kozjaka. V manjšem obsegu se ogozdovanje pojavlja na Ptujskem polju, vendar proces prevladuje nad ostalimi predvsem zaradi nespremenjene strukture ostalih zemljiških kategorij. Pas ogozdovanja se širi vzdolž Mure v občini Ljutomer, tako močno kot izrazito ogozdovanje pa je značilno za SV Goriško, predvsem obmejno območje. Omiljeno ogozdovanje se pojavlja v delu Dolinskega ob levem bregu Mure. V manjšem obsegu se ogozdovanje razpršeno pojavlja v Slovenskih goricah in sicer pretežno v jugovzhodnem delu v občinah Ormož in Ljutomer.

Urbanizacija oz. širjenje zazidalnih in ostalih nerodovitnih površin obsega v obeh regijah 12,4% vseh površin. Izrazita urbanizacija se v občinah SV Slovenije pojavlja v manjšem obsegu. Močna urbanizacija je zajela večje površine na območju mesta Maribor in njegove neposredne okolice, ter v občini Slovenska Bistrica, v Pomurski regiji pa v okolici Murske Sobote in ob levem bregu Mure,

v k.o. Krog, Bakovci in Dokležovje. Proces omiljene urbanizacije se v drobcih pojavlja severno od Maribora in v občini Murska Sobota. Intenzifikacija oziroma širjenje obdelovalnih površin (njiv, vrtov, vinogradov) obsega manjša območja in sicer v Pomurski regiji 9,9% površin in v Podravski 4,2% površin. V Podravju je intenzifikacija obdelave v obdobju med letoma 1953 in 1979 zajela okolico Oplotnice, Slovenske Bistrice, Vrhol in Laporja, v Slovenskih goricah pa površine ob Pesnici, predvsem v občini Lenart.

Sedanje razmere v izkoriščanju zemljišč nam prikazuje tabela Izraba tal po zemljiških kategorijah v občinah SV Slovenije 1979. Žal smo se, za prikaz razmer, morali poslužiti podatkov iz leta 1979, kot smo jih zbrali in s pomočjo računalnika obdelali na inštitutu, ker statistični podatki za leto 1981 ne obsegajo vseh evidentiranih kategorij.

Tabela št.12: Procesi spreminjanja izrabe tal v obdobju 1953-1979 in 1953-1971 v občinah SV Slovenije

	O G O Z D O V A N J E						O Z E L E N J E V A N J E						I N T E N Z I F I K A C I J A						U R B A N I Z A C I J A					
	omiljena		močna		izjemna		omilj.		močna		izjemna		omiljena		močna		izjemna		omiljena		močna		izjemna	
	1953-1979	1953-1971	1953-1979	1953-1971	1953-1979	53-71	53-79	53-71	53-79	53-71	53-79	53-71	53-79	53-71	53-79	53-71	53-79	53-71	53-79	53-71	53-79	53-71	53-79	53-71
PODRAVJE	1,7	4,0	13,3	3,1	7,6	6,3	2,5	4,1	24,5	22,7	33,4	34,0	0,4	0,7	1,6	1,5	2,2	2,0	1,0	1,7	8,4	4,5	3,0	9,4
Lenart	-	1,6	-	-	-	-	-	1,1	22,2	18,5	60,2	55,8	-	6,0	2,8	4,0	4,3	12,8	-	-	7,2	-	3,2	-
Maribor	0,2	2,2	20,7	13,9	14,4	8,1	1,2	3,2	19,2	19,0	25,5	27,1	0,4	0,3	1,5	-	1,2	1,3	1,4	2,2	8,8	4,6	5,3	17,7
Ormož	4,3	4,3	6,1	1,3	8,6	4,3	1,7	6,9	33,0	20,7	35,4	43,1	-	-	2,8	5,8	-	3,8	2,7	3,4	4,8	3,4	0,4	3,5
Ptuj	1,2	2,3	11,5	9,1	5,4	3,5	3,3	5,2	32,6	30,2	36,8	32,8	-	-	-	1,1	1,7	0,3	1,0	1,5	3,3	6,1	3,0	8,0
Sl.Bistrica	4,7	12,0	13,3	8,8	1,6	11,9	5,9	3,9	17,4	20,1	27,1	32,5	1,8	-	3,5	1,6	5,4	-	-	1,0	19,1	4,5	-	3,7
POMURJE	6,6	0,8	11,8	3,8	6,3	5,5	1,7	2,5	24,2	20,8	27,0	30,2	3,4	-	5,6	2,5	0,9	1,4	1,3	4,2	7,8	15,5	3,3	12,6
G.Radgona	8,2	-	10,1	3,6	2,3	5,9	-	5,2	31,0	21,2	43,6	49,4	0,4	-	-	3,3	-	2,1	-	1,9	2,1	3,9	2,1	3,4
Lendava	21,4	-	7,5	-	1,2	2,7	-	-	21,0	7,7	8,7	8,1	17,4	-	10,0	6,9	1,6	-	-	10,4	4,4	40,1	6,4	23,0
Ljutomer	1,5	-	5,5	-	18,2	9,0	3,5	1,9	27,7	11,6	30,6	30,1	-	-	2,4	1,0	2,1	2,1	1,7	3,7	2,9	13,7	3,6	26,9
M.Sobota	1,9	1,6	15,4	6,4	6,4	5,5	2,3	2,7	22,3	27,9	27,9	32,1	-	-	6,5	1,1	0,7	1,6	2,0	2,7	12,1	10,3	2,4	7,9

Vir: Inštitut za geografijo Univerze E.Kardelja v Ljubljani, 1980

Tabela št.13: Izraba tal po zemljiških kategorijah v občinah SV Slovenije leta 1979 v arih

OBČINA	SKUPAJ	NJIVE	TRAVNIKI	SADOVNJAKI	VINOGRADI	VRTOVI	PAŠNIKI	GOZDOVI	MOČVIRJE	NERODOVITNO
PODRAVJE	21 676 723	4 378 774	4 523 717	1 504 964	491 078	3 603	1 067 657	8 455 231	25 652	1 226 047
Lenart	2 041 747	448 466	609 360	252 853	23 986	22	52 928	557 884	3 584	92 664
Maribor	7 374 052	1 161 033	1 321 803	774 813	127 984	1 370	165 646	3 332 647	9 828	478 928
Ormož	2 121 328	700 071	329 907	113 772	116 847	29	102 414	639 029	700	118 559
Ptuj	6 453 057	1 582 541	1 464 349	178 029	168 693	2 182	643 305	1 996 404	9 011	408 343
Sl.Bistrica	3 686 539	486 663	798 298	185 497	53 568	0	103 364	1 929 267	2 529	127 353
POMURJE	13 362 699	5 123 594	2 804 620	505 495	256 422	2 519	322 161	3 556 912	13 800	777 166
G.Radgona	2 098 199	670 415	492 172	118 989	84 808	267	78 975	541 181	2 485	108 907
Lendava	2 561 619	973 564	642 885	52 642	61 703	-	56 725	583 286	6 042	184 772
Ljutomer	1 787 281	691 340	359 993	115 179	59 641	159	32 777	412 563	3 566	112 063
M.Sobota	6 915 600	2 788 275	1 309 570	218 685	50 270	2 103	153 684	2 019 882	1 707	371 424
SR SLOVENIJA	35 039 422	9 502 368	7 328 337	2 010 459	747 500	6 132	1 389 818	12 012 143	39 452	2 003 213

Vir: Problematika zemljiške strukture v luči dolgoročnega razvoja SRS, IGU

IV. NEKATERI AKTUALNI PROBLEMI KMETIJSTVA KOT DEJAVNIKI STOPNJE RAZVITOSTI V SEVEROVZHODNI SLOVENIJI

1. Problematika, cilji in naloge agroživilstva

Družbene potrebe narekujejo zaradi splošnega pomena hrane in odvisnosti hitrejšega materialnega razvoja celotne družbe od skladnega razvoja kmetijsko-živilske dejavnosti, da postajata proizvodnja hrane in živilska industrija vse bolj razvojna prioriteta. V Sloveniji je ob ekonomskih ciljih treba upoštevati tudi prostorske, npr. razvoj hribovskega in obmejnega sveta ter manj razvitih območij. Pomembno je podčrtati, da se velik del kmetijske proizvodnje odvija v pogojih razdrobljene zasebne posesti, kar ima za posledico manjšo produktivnost, zaradi nerazvitih samoupravnih odnosov pa tudi njeno slabo organiziranost z vidika družbenih potreb.

Temeljni cilji agroživilstva so zato naslednji:

- zagotovitev takšne rasti proizvodnje hrane in kmetijskih surovin, ki bo v skladu z rastočim povpraševanjem na domačem trgu in bo omogočila oblikovanje potrebnih rezerv ter ekonomsko racionalen in družbeno utemeljen izvoz v okviru stabilne prehranske bilance v vsej državi;
- rast produktivnosti dela s ciljem povečanja dohodka, ki bo delavcem in kmetom v družbeno organizirani proizvodnji omogočil zadovoljevanje osebnih in skupnih potreb ter ustrezne pogoje hitrejšega razvoja materialne podlage dela v kmetijstvu;
- krepitev samoupravnega položaja delavcev in kmetov v procesu družbene reprodukcije z nadaljevanjem združevanja dela in sredstev v kmetijstvu, živilstvu in trgovini zaradi skladnejšega načrtovanja in zagotavljanja ekonomske stabilnosti na podlagi delitve dela, dohodka in rizika;
- smotrna raba in varstvo kmetijskih zemljišč v skladu s prostorskimi plani in plani razvoja kmetijstva.

V Sloveniji ocenjujemo kot temeljne naloge za dosego navedenih ciljev naslednje:

- ustrenejša prostorska razmestitev proizvodnje oziroma regionalna delitev dela glede na naravne pogoje, na obveze do prehrabene bilance Jugoslavije in tržišče. Tako bi naj živinoreja sicer ostala najpomembnejša proizvodna usmeritev kmetijstva, vendar maksimalno vezana na domače resurse krme, še posebno tam, kjer predstavljajo travniki praktično edino možno obliko izrabe kmetijskih površin. V primerih, kjer gre za razvoj prašičereje in perutninarstva na dokupljeni krmi, pa je zaradi tržnih nihanj nujno, da se riziko takšne proizvodnje amortizira v poslovno zaključenih in dohodkovno soodvisnih povezavah od proizvajalca do prodaje.
- Glede na naloge poljedelstva je zlasti v Severovzhodni Sloveniji nujno razvijati težišče razvitega poljedelstva s tržnim kolobarjem, ki bo zmanjševal deficit Slovenije v pridelavi pšenice, koruze, sladkorne pese in kvalitetne beljakovinske krme. Takšna intenzivna proizvodnja je tesno povezana z melioracijami zemljišč, s spremembo setvene strukture, z izboljšanjem agrotehnike in dograditvijo ustrezne infrastrukture (skladiščenje, sušenje, prevzemni centri itd.).
- premagovanje lastninske in parcelne izolacije je temeljni pogoj za povečanje produktivnosti dela in za vzpostavitev principov združenega dela. Kot nadaljevanje procesa individualne modernizacije kmetij v kooperaciji bo nujno oblikovanje različnih oblik združevanja dela, sredstev in zemlje kmetov ter njihova integracija v organiziran proces družbene reprodukcije, izhajajoč iz dohodkovnih odnosov in skupnega vlaganja zasebnih in družbenih sredstev. V takšnem vsestranskem združevanju, ki postaja vse bolj tehnološka, ekonomska in družbena nuja, se naj hitreje kot doslej oblikujejo melioracijske, poljedelske in druge skupnosti ter nastajajo skupni objekti (npr. hlevi, nasadi itd.), v obdelavo pa pritegujejo doslej neobdelana zemljišča.
- Družbeni obrati kot nosilci tehnološkega napredka in stabilizatorja tržne proizvodnje, samoupravnega organiziranja ter povezovanja agroživilstva naj bi dobili v bodoče močnejšo

V Sloveniji ocenjujemo kot temeljne naloge za dosego navedenih ciljev naslednje:

- ustreznijša prostorska razmestitev proizvodnje oziroma regionalna delitev dela glede na naravne pogoje, na obveze do prehranske bilance Jugoslavije in tržišče. Tako bi naj živinoreja sicer ostala najpomembnejša proizvodna usmeritev kmetijstva, vendar maksimalno vezana na domače resurse krme, še posebno tam, kjer predstavljajo travniki praktično edino možno obliko izrabe kmetijskih površin. V primerih, kjer gre za razvoj prašičereje in perutninarstva na dokupljeni krmi, pa je zaradi tržnih nihanj nujno, da se riziko takšne proizvodnje amortizira v poslovno zaključenih in dohodkovno soodvisnih povezavah od proizvajalca do prodaje.
- Glede na naloge poljedelstva je zlasti v Severovzhodni Sloveniji nujno razvijati težišče razvitega poljedelstva s tržnim kolobarjem, ki bo zmanjševal deficit Slovenije v pridelavi pšenice, koruze, sladkorne pese in kvalitetne beljakovinske krme. Takšna intenzivna proizvodnja je tesno povezana z melioracijami zemljišč, s spremembo setvene strukture, z izboljšanjem agrotehnike in dograditvijo ustrezne infrastrukture (skladiščenje, sušenje, prevzemni centri itd.).
- premagovanje lastninske in parcelne izolacije je temeljni pogoj za povečanje produktivnosti dela in za vzpostavitev principov združenega dela. Kot nadaljevanje procesa individualne modernizacije kmetij v kooperaciji bo nujno oblikovanje različnih oblik združevanja dela, sredstev in zemlje kmetov ter njihova integracija v organiziran proces družbene reprodukcije, izhajajoč iz dohodkovnih odnosov in skupnega vlaganja zasebnih in družbenih sredstev. V takšnem vsestranskem združevanju, ki postaja vse bolj tehnološka, ekonomska in družbena nuja, se naj hitreje kot doslej oblikujejo melioracijske, poljedelske in druge skupnosti ter nastajajo skupni objekti (npr. hlevi, nasadi itd.), v obdelavo pa pritegujejo doslej neobdelana zemljišča.
- Družbeni obrati kot nosilci tehnološkega napredka in stabilizatorja tržne proizvodnje, samoupravnega organiziranja ter povezovanja agroživilstva naj bi dobili v bodoče močnejšo

produktivno vlogo. Pri tem je treba upoštevati, da je dosegla deagrarisacija kot sistem demografskih, materialnih in socialno-strukturnih sprememb tolikšen obseg, da utemeljuje širjenje družbenega sektorja kot družbeno moč, seveda skladno s spreminjanjem poklicne in socialno-ekonomske strukture kmečkega prebivalstva. Ta proces je ponekod že postal resna ovira za nadaljno rast kmetijske proizvodnje, zato bodo družbeni obrati in kooperacija morali ob sočasnih zagotovitvi socialne varnosti skrbeti za prevzem zemlje ostarelih kmetov.

- Dohodkovno povezovanje kmetijstva in živilstva v agroživilski kompleks z vidika izpolnjevanja obvez za proizvodnjo hrane, kakor tudi drugih pomembnih sekundarnih funkcij (npr. prostor, obramba itd.).

V strukturi družbenega proizvoda gospodarstva Slovenije je bilo agroživilstvo leta 1960 zastopano s 13,8%, a leta 1977 s 6,2%, prav tako pa se je zmanjšal delež kmečkega prebivalstva v obdobju 1961-1978 od 31,6% na okoli 13%. To seveda ne pomeni, da živilstvo izgublja na pomenu in vlogi, saj živi od kmetijstva še vedno znaten del prebivalstva, določena območja pa so ostala še vedno pretežno kmetijska in je agrarna dejavnost v njih glavna gospodarska panoga.

Kmetijstvo je še zlasti pomembno za ohranitev primarnih funkcij hribovitega prostora, njegove poseljenosti, pomembno pa je tudi zaradi zmanjševanja pritiska na zaposlovanje v drugih dejavnostih. Poleg nakazanih funkcij kmetijstva je potrebno posebej poudariti vlogo te panoge v proizvodnji surovin za industrijo, za pridobivanje hrane kot strateškega elementa in dejavnika neodvisnega razvoja, odtod tudi njegov vse bolj infrastrukturni značaj v gospodarstvu, podobno kot ga imata energetika in promet.

2. Organiziranost in vloga agroživilskega kompleksa v Severovzhodni Sloveniji

Vsak sodobni kmetijski prostor označujejo večnamenske funkcije (proizvodne, bivalne, rekreacijske, obrambneipd.), zato njegova raba ni vedno v skladu z njegovo primarno funkcijo, t.j. funkcijo proizvodnega prostora za pridelovanje hrane. Kmetijski prostor v ožem pomenu besede je kmetijska zemlja kot osnovni resurs, na katerem je zasnovan agroživilski kompleks. Zaradi razdrobljenosti zemlje, lastniške strukture, zamočvirjenosti zemljišč, neugodnih demografskih procesov in nekaterih drugih dejavnikov pa je smotrna izraba kmetijskih zemljišč močno ovirana, čeprav so drugi dejavniki (npr. klima, kakovost tal, reliefne razmere) nadpovprečno ugodni.

Potrebe po surovinah za obstoječe in predvidene živilsko-predelovalne obrate presegajo možnosti njihove zagotovitve, zato bo bodoči razvoj agroživilstva nujno terjal radikalne posege v kmetijski prostor in zahteval naslednje ukrepe:

- a) melioracije - usposabljanje slabo ali sploh neizkoriščenih vlažnih in zamočvirjenih zemljišč za intenzivnejše pridelovanje,
- b) komasacije - zložbo razdrobljenih zemljišč zasebnega sektorja, s čimer bi omogočili racionalnejšo uporabo večje mehanizacije in posredno povečali produktivnost dela,
- c) večanje družbenega sektorja - v primerih brezperspektivne demografske strukture in socialnega preloma ter
- č) združevanje kmetov v razne skupnosti (zadružne, kooperantske, melioracijske, komasacijske, proizvodne, obnovitvene itd.) s ciljem večje izkoriščenosti naravnih danosti, povečanja obsega in kakovosti proizvodnje invključevanja v družbeno organizirano tržno proizvodnjo. Slednje je pomembno toliko bolj, ker je v zasebnem lastništvu pretežni del zemljiških in drugih proizvodjalnih zmogljivosti.

Med dejavniki, ki bodo v prihodnje odločilno vplivali na proizvodnjo hrane v slovenskem prostoru, je zelo pomembna organiziranost kmetijstva. Pridelovanje hrane je še vedno močno razdrobljeno,

Kmetijstvo Pomurja je organizirano v SOZD ABC POMURKA, ki združuje vse kmetijske in živilske predelovalne organizacije v Pomurju, razen DO "Ljutomerčan", ki je v sestavi SOZD SLOVIN, in Vinogradniškega gospodarstva Kapela. Po svoji vlogi presega regionalni okvir in dobiva vedno bolj vseslovenski značaj, saj je vanjo vključenih 34 delovnih organizacij s 80 TOZD oziroma TZO iz 18 slovenskih občin. Ob SOZD ABC POMURKA sta pomembni organizaciji še SOZD SLOVIN in EFONA Ljubljana.

Kmetje so organizirani v kmetijskih zadrugah Murska Sobota, Lendava, G. Radgona in Križevci pri Ljutomeru. Kmetijske zadruge imajo skupno 17 TZO. Omenjene kmetijske zadruge so članice SOZD ABC POMURKA. Razen tega obstajajo še TOK (temeljne organizacije kooperantov) pri VG Kapela, DO "Ljutomerčan" in ABC POMURKA - DO "Agromerkur" Murska Sobota.

ABC POMURKA združuje kmetijsko proizvodnjo, živilsko-prehrebno proizvodnjo, trgovino, gostinstvo, turizem, promet in nekatere druge dejavnosti. V njej je zaposlenih blizu 10.000 delavcev, s njo pa prek kmetijskih zadrug in temeljnih organizacij kooperantov organizirano sodeluje okoli 18.000 kmetov, članov zadrug in kmetov kooperantov. Kooperacijska proizvodnja zavzema pomembno mesto, saj je zasebni sektor pomemben dobavitelj nekaterih surovin, predvsem goved, prašičev, mleka in brojlerjev.

Organizacije kmetijske proizvodnje in predelave so osredotočene v Severovzhodni Sloveniji, organizacije gostinstva in trgovine pa pretežno zunaj nje, t.j. v Ljubljani, na Jesenicah, v Trbovljah ipd. Število zaposlenih je največje v organizacijah trgovine (polovica), slede organizacije kmetijske proizvodnje in gozdarstva (petina), živilske predelave (dobra petina), gostinstva itd. Koncentracija delovne sile v okviru SOZD ABC POMURKA je v Pomurju zaradi dislociranosti organizacij trgovine, ki zaposlujejo največ delovne sile, relativno majhna in dosega le 37,8% vseh zaposlenih. Od zaposlenih v organizacijah kmetijstva in gozdarstva SOZD jih je v Prekmurju zaposlenih 40,3%, v organizacijah živilske predelave 70,15 in

Kmetijstvo Pomurja je organizirano v SOZD ABC POMURKA, ki združuje vse kmetijske in živilske predelovalne organizacije v Pomurju, razen DO "Ljutomerčan", ki je v sestavi SOZD SLOVIN, in Vinogradniškega gospodarstva Kpela. Po svoji vlogi presega regionalni okvir in dobiva vedno bolj vseslovenski značaj, saj je vanjo vključenih 34 delovnih organizacij s 80 TOZD oziroma TZO iz 18 slovenskih občin. Ob SOZD ABC POMURKA sta pomembni organizaciji še SOZD SLOVIN in EPONA Ljubljana.

Kmetje so organizirani v kmetijskih zadrugah Murska Sobota, Lendava, G. Radgona in Križevci pri Ljutomeru. Kmetijske zadruge imajo skupno 17 TZO. Omenjene kmetijske zadruge so članice SOZD ABC POMURKA. Razen tega obstajajo še TOK (temeljne organizacije kooperantov) pri VG Kpela, DO "Ljutomerčan" in ABC POMURKA - DO "Agromarkur" Murska Sobota.

ABC POMURKA združuje kmetijsko proizvodnjo, živilsko-prehrabeno proizvodnjo, trgovino, gostinstvo, turizem, promet in nekatere druge dejavnosti. V njej je zaposlenih blizu 10.000 delavcev, s njo pa prek kmetijskih zadrug in temeljnih organizacij kooperantov organizirano sodeluje okoli 18.000 kmetov, članov zadrug in kmetov kooperantov. Kooperacijska proizvodnja zavzema pomembno mesto, saj je zasebni sektor pomemben dobavitelj nekaterih surovin, predvsem goved, prašičev, mleka in brojlerjev.

Organizacije kmetijske proizvodnje in predelave so osredotočene v Severovzhodni Sloveniji, organizacije gostinstva in trgovine pa pretežno zunaj nje, t.j. v Ljubljani, na Jesenicah, v Trbovljah ipd. Število zaposlenih je največje v organizacijah trgovine (polovica), slede organizacije kmetijske proizvodnje in gozdarstva (petina), živilske predelave (dobra petina), gostinstva itd. Koncentracija delovne sile v okviru SOZD ABC POMURKA je v Pomurju zaradi dislociranosti organizacij trgovine, ki zaposlujejo največ delovne sile, relativno majhna in dosega le 37,8% vseh zaposlenih. Od zaposlenih v organizacijah kmetijstva in gozdarstva SOZD jih je v Prekmurju zaposlenih 40,3%, v organizacijah živilske predelave 70,1% in

v občini Ormož združuje družbeno in organizirano zasebno kmetijsko proizvodnjo kmetijski kombinat "Jeruzalem" Ormož. Dejavnost kombinata je podobna kot v Ptujju zelo heterogena in specializirana. Združuje 2.536 ha površin, od tega 2.076 ha poljedelskih. Zaposlenih je 659 oseb. Članov TOK je 750, občasno pa sodeluje s kombinatom okoli 2.500 kmetov.

Na območju občine Lenart, občine Maribor (vsippodatki se nanašajo na nekdanjo občino Maribor, tj. na obseg pred razdelitvijo leta 1982) in občine Slovenska Bistrica je najpomembnejši razvojni dejavnik agroživilstva SOZD TINA, ki je uvrščamo med največje organizacije združenega dela v Sloveniji in med večje v Jugoslaviji. TINA združuje kmetijsko proizvodnjo, živilsko industrijo, trgovino in nekatere druge dejavnosti. Zaposluje 10.487 oseb, od tega 1.429 v primarni proizvodnji, 4.180 oseb v predelavi in 4.878 v trgovini. Najpomembnejše delovne organizacije v primarni proizvodnji so Agrokombinat Maribor, Agrokombinat Lenart, KK Slovenska Bistrica, KZ Zadružnik Maribor, v predelavi pa ŽK Intes, PK Čakovec, HP Talis, Vinag, TMI Košaki, Oljarna Fram in Mariborska mlekarna. Zunaj SOZD TINA sta do leta 1981 ostali le KZ Slovenska Bistrica in KZ Lenart. Prva se je kasneje priključila SOZD TINA, druga pa SOZD Haezad Žalec.

3. Parcelna in posestna razdrobljenost (6, karti 3,4)

Kot območje izrazite razdrobljenosti posesti izstopa v Severovzhodni Sloveniji Prekurje. Pogojujejo jo še posebno historični družbeno-ekonomski dejavniki. Zelo visoka je na vzhodnem Goričkem, kjer je manj gozda in se kmetijska zemljišča pojavljajo tudi v razgibanem gričevnatem svetu, ki ne dovoljuje večjih parcel. Drugo območje relativno večje razdrobljenosti je dolina gornje Ledave, tretje pa osrednjem Dolinskem, odkoder se nadaljuje na Jugovzhodno Goričko in vzhodno Dolinsko. Tu pripomore k večji razdrobljenosti kmečko vinarstvo v Lendavskih gorcih in deloma kolonizacija primorskih Slovencev po I. svetovni vojni. Povprečna velikost parcele se v vseh navedenih območjih zmanjša pod 20 a ali celo 15 a. Najmanjša

V občini Ormož združuje družbeno in organizirano zasebno kmetijsko proizvodnjo kmetijski kombinat "Jeruzalem" Ormož. Dejavnost kombinata je podobna kot v Ptujju zelo heterogena in specializirana. Združuje 2.536 ha površin, od tega 2.076 ha poljedelskih. Zaposlenih je 659 oseb. Članov TOK je 750, občasno pa sodeluje s kombinatom okoli 2.500 kmetov.

Na območju občine Lenart, občine Maribor (vsippodatki se nanašajo na nekdanjo občino Maribor, tj. na obseg pred razdelitvijo leta 1982) in občine Slovenska Bistrica je najpomembnejši razvojni dejavnik agroživilstva SOZD TINA, ki jo uvrščamo med največje organizacije združenega dela v Sloveniji in med večje v Jugoslaviji. TINA združuje kmetijsko proizvodnjo, živilsko industrijo, trgovino in nekatere druge dejavnosti. Zaposluje 10.487 oseb, od tega 1.429 v primarni proizvodnji, 4.180 oseb v predelavi in 4.878 v trgovini. Najpomembnejše delovne organizacije v primarni proizvodnji so Agrokombinat Maribor, Agrokombinat Lenart, KK Slovenska Bistrica, KZ Zadrudnik Maribor, v predelavi pa ŽK Intes, PK Čakovec, HP Talis, Vinag, TMI Košaki, Oljarna Fram in Mariborska mlekarna. Zunaj SOZD TINA sta do leta 1981 ostali le KZ Slovenska Bistrica in KZ Lenart. Prva se je kasneje priključila SOZD TINA, druga pa SOZD Haezad Žalec.

3. Parcelna in posestna razdrobljenost (6, karti 3,4)

Kot območje izrazite razdrobljenosti posesti izstopa v Severovzhodni Sloveniji Prekmurje. Pogojujejo jo še posebno historični družbeno-ekonomski dejavniki. Zelo visoka je na vzhodnem Goriškem, kjer je manj gozda in se kmetijska zemljišča pojavljajo tudi v razgibanem gričevnatem svetu, ki ne dovoljuje večjih parcel. Drugo območje relativno večje razdrobljenosti je dolina gornje Ledave, tretje pa osrednjem Dolinskem, odkoder se nadaljuje na Jugovzhodno Goričko in vzhodno Dolinsko. Tu pripomore k večji razdrobljenosti kmečko vinarstvo v Lendavskih gorcih in deloma kolonizacija primorskih Slovencev po I. svetovni vojni. Povprečna velikost parcele se v vseh navedenih območjih zmanjša pod 20 a ali celo 15 a. Najmanjša

je razdrobljenost v nekaterih območjih ob madžarski meji, kjer živi kalvinistična madžarska nacionalna skupnost. Tu je bilo drobljenje zemljišč zaradi manjšega števila družinskih članov nekoliko manj intenzivno, več pa je tudi gozdnih zemljišč. Slednje je povečalo povprečno velikost parcele tudi v zahodnem delu Osrednjega Goriškega in na nižinskem zahodnem Ravenskem. Manjša razdrobljenost se pojavlja še v območju Murske Sobote, predvsem zaradi večje stopnje podružbljenosti kmetijstva. Povsod v teh območjih meri parcela povprečno od 30 do 40 a ali tudi več. Na zmanjšano razdrobljenost so gotovo ponekod vplivale melioracije in komasacije zemljišč.

Razdrobljenost posesti se kaže tudi v posestni strukturi. V Prekmurju ima v občini Murska Sobota manj kot 1 ha zemlje 37,0%, v občini Lendava pa 41,5%, v drugi pa celo samo 0,17% kmečkega prebivalstva. Gospodinjstva z manj kot 1 ha zemlje so v murskosoboški občini zastopana s 8,8%, v lendavski s 14,3%, tistih z nad 10 ha pa je v prvi 7,9%, v drugi pa komaj 0,2%. V splošnem je povprečna velikost parcele na Murskem polju in v Slovenskih goricah vendarle za okoli tretjino večja kot v Prekmurju. Medtem ko znaša v občinah Murska Sobota in Lendava le okoli 20 a, dosega v občini Gornja Radgona 30,8 a in v občini Ljutomer 28,6 a. Pri tem je parcela v družbenem sektorju znatno večja (okrog 40 a). Največja razdrobljenost je značilna za Slovensko Nedmurje, kjer je potekal razvoj zemljiškoposestnih razmer podobno kot v Prekmurju. Drugo območje precejšnje razdrobljenosti je vinogradniški slovenskogoriški svet, tisti v zasebni lasti. V obeh območjih meri parcela povprečno od 15 do 20 a. Nekaj manjša je razdrobljenost v mropoljskem delu obeh občin (med 20 in 30 a ter 30 in 40 a), ki predstavlja s Ravenskim in Dolinskim na levem bregu Mure glavno poljedelsko-živinorejsko območje Pomurja. Podobna je stopnja razdrobljenosti v slabo vinorodnih okoliših Slovenskih goric in območjih tankajšnjega družbenega sektorja. Najmanj je razdrobljena zemljiška posest v vlažni Ščavniški dolini in na močno podružbljenem Špaškem polju s vrednostmi prek 40 a.

S prehodom iz subpanonskega v subalpski pohorski in kozjaški svet se povprečna velikost parcele zaradi gozda močno poveča, prav tako tudi povprečna velikost posesti. Hkrati se z zemljiško razdelitvijo na celke zelo zmanjša pomešanost posesti. Te osnovne značilnosti pokažejo že povprečki za občine Lenart, Maribor in Slovenska Bistrica. V občini Lenart ^{parc} parcela ne glede na zemljiško kategorijo le 32 a, podobno kot v nekaterih drugih občinah Severovzhodne Slovenije. Ker vključuje nekdanja mariborska občina v znatnem delu Slovenske gorice in Dravsko polje z veliko parcelno razdrobljenostjo, znaša tudi tukaj v povprečku le 33 a. Gotovo pripomore k tej razdrobljenosti proces urbanizacije, ki je posebno močan v območju Maribora, medtem ko se agrooperacije razdrobljenost ponekod omilile, npr. v porečju Pesnice in Dravinje. V občini Slovenska Bistrica je povprečna velikost parcele največja, saj znaša 45 a. Tudi tu opažamo velike razlike med družbenim in zasebnim sektorjem. Parcela v družbenem lastništvu je v občini Lenart večja od zasebne za 75%, v občini Maribor za 130% in v občini Slovenska Bistrica za 334 %.

Kot območja največje razdrobljenosti izstopajo kmečki vinorodni okoliši Slovenskih, Dravinjskih in Podpohorskih goric, z večanjem družbenih površin pa se ta nekoliko zmanjša, npr. v Svečinskih goricah in ponekod v Podpohorskih. Gozdne površine razdrobljenost še posebno zmanjšajo, kar opažamo že v Slovenskih goricah, a posebno izrazito na Pohorju. Tu znaša povprečna velikost parcele tudi od 3 do skoraj 5 ha.

Nanj kot 1 ha zemlje ima v občini Lenart 12,1%, v občini Slovenska Bistrica 13,9%, v nekdanji mariborski občini pa celo 25,8% kmečkega prebivalstva. V slednji je razdrobljenost pripisovati urbanizaciji. Sicer pa je razdrobljenost posesti v občinah Lenart in Maribor precej večja kot v občini Slovenska Bistrica, kjer ima nad 10 ha zemlje 37% kmečkega prebivalstva. Takšno stanje je odraz naravnih in socialnih razlik, ki se pojavljajo med subpanonskim in subalpskim svetom.

S prehodom iz subpanonskega v subalpski pohorski in kozjaški svet se povprečna velikost parcele zaradi gozda močno poveča, prav tako tudi povprečna velikost posesti. Hkrati se z zemljiško razdelitvijo na celke zelo zmanjša pomešanost posesti. Te osnovne značilnosti pokažejo že povprečki za občine Lenart, Maribor in Slovenska Bistrica. V občini Lenart ^{gori} parcela ne glede na zemljiško kategorijo le 32 a, podobno kot v nekaterih drugih občinah Severovzhodne Slovenije. Ker vključuje nekdanja mariborska občina v znatnem delu Slovenske gorice in Dravsko polje z veliko parcelno razdrobljenostjo, znaša tudi tukaj v povprečju le 33 a. Gotovo pripomore k tej razdrobljenosti proces urbanizacije, ki je posebno močan v območju Maribora, medtem ko se agrooperacije razdrobljenost ponekod omilile, npr. v porečju Pesnice in Dravinje. V občini Slovenska Bistrica je povprečna velikost parcele največja, saj znaša 45 a. Tudi tu opažamo velike razlike med družbenim in zasebnim sektorjem. Parcela v družbenem lastništvu je v občini Lenart večja od zasebne za 75%, v občini Maribor za 130% in v občini Slovenska Bistrica za 334 %.

Kot območja največje razdrobljenosti izstopajo kmečki vinorodni okoliši Slovenskih, Dravinjskih in Podpohorskih goric, z večanjem družbenih površin pa se ta nekoliko zmanjša, npr. v Svečinskih goricah in ponekod v Podpohorskih. Gozdne površine razdrobljenost še posebno zmanjšajo, kar opažamo že v Slovenskih goricah, a posebno izrazito na Pohorju. Tu znaša povprečna velikost parcele tudi od 3 do skoraj 5 ha.

Manj kot 1 ha zemlje ima v občini Lenart 12,1%, v občini Slovenska Bistrica 13,9%, v nekdanji mariborski občini pa celo 25,8% kmečkega prebivalstva. V slednji je razdrobljenost pripisovati urbanizaciji. Sicer pa je razdrobljenost posesti v občinah Lenart in Maribor precej večja kot v občini Slovenska Bistrica, kjer ima nad 10 ha zemlje 37% kmečkega prebivalstva. Takšno stanje je odraz naravnih in socialnih razlik, ki se pojavljajo med subpanonskim in subalpskim svetom.

bogojansko-dobrovniško območje, Osrednje Dolinsko in Slovensko Medmurje. Med velikostjo posesti in številom zaščitene kmetij obstoja zato določena korelacija. Tako je večja razširjenost zaščitene kmetij na Fuconski terasi povezana s tankajšnje razdrobljenostjo posesti, čeprav zasledimo tudi določena odstopanja od tega pravila. Na Severovzhodnem Goričkem, kjer se pojavljajo večje kmetije, je npr. zaščitene kmetij malo. Podobno je na Ravenskem.

Število zaščitene kmetij smo primerjali s številom gospodinjstev. V občini Murska Sobota zavzemajo takšne kmetije 18,5%, v občini Lendava pa 11,1% vseh gospodinjstev. V nekaterih krajevnih skupnostih zavzemajo zaščitene kmetije več kot 30% gospodinjstev. Tu je njihovo število tudi največje. Nizek delež zaščitene kmetij je značilen za tiste krajevne skupnosti in naselja, ki so doživela izrazitejšo preslojevanje gospodinjstev iz kmečkih v mešana ali nekmečka. Med njimi so tudi nekatere velike prekmurske vasi z deležem pod 10%.

Korelacije med deležem zaščitene kmetij in posestno strukturo smo ugotavljali tudi na desnem bregu Mure, kjer se očitno kaže, da je delež zaščitene kmetij v Ščavniški dolini z manjšo posestno razdrobljenostjo večji kot na Murskem polju in da je posebno nizek v Slovenskem Medmurju z njegovo močno zemljiško razdrobljenostjo. Kategorija nad 30% zaščitene kmetij je tako močno zastopana predvsem v Ščavniški dolini, na Murskem polju znaša njih delež največkrat le 10 do 20% ali še manj, najnižje vrednosti pa so značilne za gričevnate krajevne skupnosti in Slovensko Medmurje. Povprečni delež zaščitene kmetij v razmerju do gospodinjstev znaša v radgonski občini 17,9%, v Ljutomerski pa 14,4%. Med pomurskimi občinami je torej relativno najmanj zaščitene kmetij v občini Lendava, največ pa v občini Murska Sobota.

Tudi ptujsko-ormoško Podravje kaže izrazito korelacijo deleža zaščitene kmetij s stopnjo razdrobljenostjo posesti in preslojitve. Zaščitene kmetij je glede na gospodinjstva v občini Ormož 18,7%, v ptujski celo 24%, kar je ob občini Lenart med občinami

Severovzhodne Slovenije največ. Zelo nizke vrednosti (10 do 20% ali manj) se pojavljajo v Jeruzalemskihgoricah in Vinorodnih Halozah ter nekaterih nižinskih območjih. Visok delež zaščitenih kmetij (prek 30%) je nasprotno značilen za Zgornje Haloze in nekatera mokrotna območja v porečju Dravinje.

Vpliv preslojevanja oziroma deagrarizacije na razširjenost zaščitenih kmetij prihaja do veljave zlasti v močnejše urbaniziranih območjih kot sta območji Maribora in Slovenske Bistrice. Tako je v občini Lenart, ki je še močno agrarna, med gospodinjstvi celo 26,7% zaščitenih kmetij. V občini Maribor, ki zajema obsežno agrarno zaledje Slovenskih goric, Kozjaka, Pohorja in Zgornjega Dravskega polja, je zaščitenih kmetij še vedno 17,6%, v slovenskobistriški občini pa se njihov delež zniža na 12,5% in tako skoraj izenači z deležem zaščitenih kmetij v občini Lendava. Vzroki za podobno razmerje so seveda v obeh občinah različni, saj se močno razlikujeta po značaju, obsegu in intenzivnosti socialnogeografskih procesov.

Vpliv preslojevanja v navedenih občinah ilustrira tudi podatek, da je med sedmimi KS občine Lenart kar 6 KS z nad 20% zaščitenih kmetij, da v občini Maribor med 29 KS tega deleža ne doseže niti polovica, v slovenskobistriški pa med 14 KS niti tretjina krajevnih skupnosti. Visoko korelacije med deležem zaščitenih kmetij in raznimi dejavniki, ki so vplivali nanjo, smo ugotavljali tudi v primerih strukturno različnih krajevnih skupnosti v mariborskem Podravju, npr. v posvetno razdrobljenih in preslojenih območjih občine Lenart nizek delež zaščitenih kmetij (10 do 20% ali manj) ter visoke vrednosti v mokrotnem svetu ob Ščavnici in Pesnici, v slabo preslojenih območjih in na Pohorju (30 do 40% ali več).

Odločilne za razširjenost zaščitenih kmetij so bile še struktura gospodinjstev, stopnja gospodarske razvitosti, možnosti neagrarne zaposlitve, naravne danosti, čustvena navezanost na zemljo ipd. Ob tem pa je treba upoštevati, da so možna tudi odstopanja v ocenah dejanske vloge zaščitenih kmetij zaradi premalo razčiščenih

in vsklajenih kriterijev, s pomočjo katerih so bile kmetije v posameznih občinah opredeljene za zaščitene.

5. Prestrukturiranje izrabe kmetijskega prostora v povojnem obdobju (8,9 karti 6,7)

Eno najznačilnejših fiziognomskih sprememb slovenske pokrajine je posledica sprememb v izrabi prostora kot rezultatu procesov t.i. ozelenjevanja in ogozdovanja, urbanizacije in intenzifikacije. V Severovzhodni Sloveniji je bil posebno intenziven prvi. Tako izhaja iz dosedanjih proučitev, da je šlo v Prekmurju v obdobju 1954-1967 več kot 75% vseh sprememb v izrabi zemljišč v korist naraščanja travnišč, na Severovzhodnem Goriškem pa se pojavlja tudi obsežno sklenjeno območje ogozdovanja s spreminjenjem kmetijskih površin v gozdna zemljišča. Sporadično ugotavljamo ta tip prestrukturiranja tudi ponekod drugod na Goriškem, bolj sklenjeno pa še na osrednjem Dolinskem. V Lendavskih goricaх so v nekaterih katastrskih občinah značilne spremembe v izrabi zemlje v korist naraščanja njiv, vrtov in vinogradov, v okolico Murske Sobotе pa kot posledica urbanizacije naraščanje zazidalnih in drugih urbanih zemljišč. Orne površine so se v občini Lendava povečale za 28%, medtem ko so v občini Murska Sobotа nazadovale za 10 do 15%. V lendavski občini se je močno povečal tudi gozd (za 15 do 20%), medtem ko je bil v mursko-soboški občini njegov porast manjši (za 5 do 10%).

V zadnjih 15 letih so v trendu in intenzivnosti spreminjanja zemljiških kategorij nastale precejšnje spremembe, kar kažejo tudi rezultati ankete. Čeprav vprašalnik ni zajel absolutnih vrednosti, temveč se je nanašal le na vprašanje ali "opuščajo" kmetijske površine, ali jih "opuščajo izjemoma" in ali jih sploh "ne opuščajo" ter smeri opuščanja, lahko iz odgovorov in ustrezne karte razberemo, da je v izrabi zemljišč nastopilo novo obdobje. Kmetijske površine opuščajo ali izjemoma opuščajo pretežno le na Goriškem, posebno na Osrednjem in Vzhodnem Goriškem. Zahodno Goričko, Ravensko in Dolinsko so skoraj brez pojava. Prevladujoča smer

in vsklajenih kriterijev, s pomočjo katerih so bile kmetije v posameznih občinah opredeljene za zaščitene.

5. Prestrukturiranje izrabe kmetijskega prostora v povojnem obdobju (8,9 karti 6,7)

Eno najznačilnejših fiziognomskih sprememb slovenske pokrajine je posledica sprememb v izrabi prostora kot rezultatu procesov t.i. ozelenjevanja in ogozdovanja, urbanizacije in intenzifikacije. V Severovzhodni Sloveniji je bil posebno intenziven prvi. Tako izhaja iz dosedanjih proučitev, da je šlo v Prekmurju v obdobju 1954-1967 več kot 75% vseh sprememb v izrabi zemljišč v korist naraščanja travnišč, na Severovzhodnem Goriškem pa se pojavlja tudi obsežno sklenjeno območje ogozdovanja s spreminjanjem kmetijskih površin v gozdna zemljišča. Sporadično ugotavljamo ta tip prestrukturiranja tudi ponekod drugod na Goriškem, bolj sklenjeno pa še na osrednjem Dolinskem. V Lendavskih goricaх so v nekaterih katastrskih občinah značilne spremembe v izrabi zemlje v korist naraščanja njiv, vrtov in vinogradov, v okolico Murske Sobotе pa kot posledica urbanizacije naraščanje zazidalnih in drugih urbanih zemljišč. Orne površine so se v občini Lendava povečale za 28%, medtem ko so v občini Murska Sobota nazadovale za 10 do 15%. V lendavski občini se je močno povečal tudi gozd (za 15 do 20%), medtem ko je bil v mursko-soboški občini njegov porast manjši (za 5 do 10%).

V zadnjih 15 letih so v trendu in intenzivnosti spreminjanja zemljiških kategorij nastale precejšnje spremembe, kar kažejo tudi rezultati ankete. Čeprav vprašalnik ni zajel absolutnih vrednosti, temveč se je nanašal le na vprašanje ali "opuščajo" kmetijske površine, ali jih "opuščajo izjemoma" in ali jih sploh "ne opuščajo" ter smeri opuščanja, lahko iz odgovorov in ustrezne karte razberemo, da je v izrabi zemljišč nastopilo novo obdobje. Kmetijske površine opuščajo ali izjemoma opuščajo pretežno le na Goriškem, posebno na Osrednjem in Vzhodnem Goriškem. Zahodno Goričko, Ravensko in Dolinsko so skoraj brez pojava. Prevladujoča smer

opuščanja je travnik, le v območju Gradu se javlja ogozdovanje. Na temelju te analize bi o socialnem prelogu, t.j. opuščeni obdelovalnem zemljišču z nepokošeno travo ali grničevjem, lahko govorili le na Vzhodnem Goriškem, ki je demografsko najbolj ogroženo in gospodarsko relativno najmanj razvito.

Tudi v občinah Gornja Radgona in Ljutomer ugotavljamo v obdobju 1954-1967 proces ozelenjevanja, primeri zaraščanja z gozdom pa so redki. Njivske površine so se sicer v občini Ljutomer povečale za 3,8%, kar je izjemno (v tem obdobju še svet ob Ščavnici ni bil izsušen), v občini Gornja Radgona pa so nazadovale za 15 do 20%. Travišča so se v ljutomerski občini povečala za več kot 20%, medtem ko so v gornjeradgonski občini rahlo nazadovala, kar je prav tako le izjema. Gozdovi so v gornjeradgonski občini zmanjšali svoj obseg za 5 do 10%, v ljutomerski pa ga povečali za 10 do 15%.

V Pomurju se torej v značaju spreminjanja zemljiških kategorij kažejo med občinami precejšnje razlike, ki izhajajo predvsem iz različnih naravnih razmer, saj zajemajo pomurske občine naravno zelo pestre pokrajinske enote.

Danes zasledimo opuščanje kmetijskih površin le izjemoma, največkrat v primerih, kjer so kmetje ostareli in ni potomcev ali pa ti niso zainteresirani za obdelavo zemlje. Najpogosteje je to v gričevnatem svetu, ki ga je teže strojno obdelovati. Takšna zemljišča prehajajo zato pogosto v roke nekmetov. Spremembe namembnosti zemljišč v rekreacijske namene so bile zato tu relativno zelo pogoste.

V splošnem je torej pojav sporadičnega opuščanja kmetijskih površin značilen za Slovenske gorice, posebno za območja z deloma še ohranjeno tradicionalno agrarno strukturo. Tako nastopa npr. v ljutomerski občini značilna razlika med Ljutomerskimi goricami okrog Bučkovec in Stare ceste ter njihovim nadaljevanjem proti vzhodu, kjer je stopnja podružbljenosti v takakajšnjem izrazito vinorodnem svetu Jeruzalemskih gorice neprimerno večja. Medtem ko v Zahodnih Ljutomerskih goricah mestoma še zasledimo socialni prelog, ga v

Ptuj-Kidričevo, okolica Ptuja, Maribora in Slovenske Bistrice.

Njivske površine so se v obdobju 1954-1967 izjemoma povečale v občini Slovenska Bistrica (za 3,8%), v občini Ormož so nazadovale za 5 do 10%, občinah Lenart in Ptuj za 15 do 20%, za 20 do 30% pa v občini Maribor, kjer se močneje uveljavlja ogozdovanje. Travišča so se v vseh občinah povečala, najbolj v občini Slovenska Bistrica (nad 20%). Tudi gozdne površine so se z izjemo občine Lenart (zmanjšane do 5%) povečale, v občini Maribor za 15 do 20%, občinah Ormož in Slovenska Bistrica za 10 do 15% in občini Ptuj za 5 do 10%.

Analiza spreminjanja izrabe tal v obdobju 1953-1979 skoraj v celoti potrjuje spremembe v izrabi zemljišč, ki so nastale v času od leta 1954 do leta 1967. Močneje so poudarjena le območja urbanizacije (Murska Sobota, Beltinci, Načkovci, Ptuj, Lenart, Kidričevo, Maribor, Ruše, Slovenska Bistrica ipd.). Ogozdovanje je še vedno omejeno na Severovzhodno Goričko, osrednje Dolinsko, pas ob Muri in Dravi, na nekatera območja Dravskega polja, Pohorje in Kozjak. Preostala Severovzhodna Slovenija je domena različnih stopenj ozelenjevanja. Kot smo poudarili pa sedanji trendi spreminjanja izrabe tal še bistveno korigirajo prikazano situacijo v obeh časovnih obdobjih.

6. Izraba zemljišč in tržna usmerjenost kmetijstva (10-12)

Severovzhodno Slovenijo odlikuje visok delež kmetijske zemlje, posebno Pomurje in Ptuksko-ormoško Podravje. V občini Murska Sobota zavzemajo njive 41,4% in v občini Lendava 38,1% površine. Travniškega sveta je v murskosoboški občini 19,4%, a v lendavski 24,7%. Odtod ob še močno izraženi agrarni strukturi prebivalstva izrazita usmerjenost v poljedelstvo in živinorejo. Ostale panoge so v Prekmurju bolj v ozadju, tako sadjarstvo in vinogradništvo, ki sta večjega pomena le na Goriškem in v Lendavskih goricah. Glede na izrabo zemljišč sodi Prekmurje v kramni tip. Kramne rastline dajejo

Ptuj-Kidričevo, okolica Ptuja, Maribora in Slovenske Bistrice.

Njivske površine so se v obdobju 1954-1967 izjemoma povečale v občini Slovenska Bistrica (za 3,8%), v občini Ormož so nazadovale za 5 do 10%, občinah Lenart in Ptuj za 15 do 20%, za 20 do 30% pa v občini Maribor, kjer se močneje uveljavlja ogozdovanje. Travišča so se v vseh občinah povečala, najbolj v občini Slovenska Bistrica (nad 20%). Tudi gozdne površine so se z izjemo občine Lenart (zmanjšane do 5%) povečale, v občini Maribor za 15 do 20%, občinah Ormož in Slovenska Bistrica za 10 do 15% in občini Ptuj za 5 do 10%.

Analiza spreminjanja izrabe tal v obdobju 1953-1979 skoraj v celoti potrjuje spremembe v izrabi zemljišč, ki so nastale v času od leta 1954 do leta 1967. Močneje so poudarjena le območja urbanizacije (Murska Sobota, Beltinci, Mačkoveci, Ptuj, Lenart, Kidričevo, Maribor, Ruše, Slovenska Bistrica ipd.). Ogozdovanje je še vedno omejeno na Severovzhodno Goričko, osrednje Dolinsko, pas ob Muri in Dravi, na nekatera območja Dravskega polja, Pohorje in Kozjak. Preostala Severovzhodna Slovenija je domena različnih stopenj ozeleńjevanja. Kot smo poudarili pa sedanji trendi spreminjanja izrabe tal še bistveno korigirajo prikazano situacijo v obeh časovnih obdobjih.

6. Izraba zemljišč in tržna usmerjenost kmetijstva (10-12)

Severovzhodno Slovenijo odlikuje visok delež kmetijske zemlje, posebno Pomurje in Ptuksko-ormoško Podravje. V občini Murska Sobota zavzemajo njive 41,4% in v občini Lendava 38,1% površine. Travniškega sveta je v murskosoboški občini 19,4%, a v lendavski 24,7%. Odtod ob še močno izraženi agrarni strukturi prebivalstva izrazita usmerjenost v poljedelstvo in živinorejo. Ostale panoge so v Prekmurju bolj v ozadju, tako sadjarstvo in vinogradništvo, ki sta večjega pomena le na Goriškem in v Lendavskih goricah. Glede na izrabo zemljišč sodi Prekmurje v kramni tip. Kramne rastline dajejo

V ormoški občini zavzemajo poljedelske površine 43,6%, v ptujski pa zaradi obsežnih travnikov (30,6%) le 32,9%. Kmetijske zemlje je v obeh občinah okoli 64%. Tudi vinogradov in sadovnjakov je v ptujski občini manj (4,8%) kot v ormoški (10,8%). Z vidika izrabe zemljišč sodi občina Ptuj v omiljeni krmni tip z močnim deležem okopavin, občina Ormož v omiljeni krmni tip z znatnejšim deležem žitaric, glede tržne usmerjenosti pa prva v izrazit živinorejski, druga pa v kombiniran sadjarško-živinorejski tip.

V Mariborskem Podravju prihaja do še večje pokrajinske raznolikosti občin, saj sega to iz subpanonskega še v robni predalpski svet. Najbolj homogena po naravnih značilnostih je občina Lenart, ki leži v osrčju Slovenskih goric, najbolj heterogena pa občina Maribor. Ta zavzema območja gričevnatih Slovenskih goric, Dravskega polja, sredogorskega Kozjaka in Pohorja ter Podpohorske gorice. Slovensko-bistriško občino sestavljajo Dravinjske gorice in del Pohorja s pripadajočimi Podpohorskimi goricami. Razlike v deležu kmetijske zemlje in izrabi tal so zato zelo velike. V subpanonskem grščevju sta v ospredju vinogradništvo in sadjarstvo, tako v Svečinskih, Mariborskih, Pekrskih in Podpohorskih goricah. Zgornje Dravsko polje je izrazito usmerjeno v poljedelstvo in živinorejo, subalpski pohorski in kozjaški svet pa v gozdarstvo.

V občinah Lenart in Maribor se pojavlja omiljeni krmni tip z dokaj enakomernim deležem drugih kultur, v občini Slovenska Bistrica pa svojevrsten, t.i. kombiniran tip izrabe zemljišč, kjer je vrednost okopavin in žitaric močno izenačena, znaten delež pa dajejo tudi druge kulture. V pogledu tržne usmerjenosti sodi občina Lenart v živinorejski tip, občina Maribor pa v omiljeni živinorejski tip, obe z dokaj enakomernim deležem drugih tržnih skupin. Za občino Slovenska Bistrica je prav tako značilen omiljeni živinorejski tip, vendar z močnejšim deležem lesa.

7. Stopnja podružbljenosti kmetijstva (10, karti 8,9)

Ena pomembnejših družbenih teženj je podružbljanje kmetijstva, tako povečanje površin družbenega sektorja kot organizirana proizvodnja na zemljiških zasebnih kmetijskih proizvajalcev. V slednjo sodita predvsem usmerjanje kmetijske proizvodnje in kooperacija med obema sektorjema lastništva. V Severovzhodni Sloveniji je delež podružbljene zemlje nad republiškim povprečjem. V občini Murska Sobota znaša 13,2%, njiv 7,7% in gozda 18,7%, v lendavski pa 30,5%, njiv 12,3% in gozda celo 80,3%. V prāmerjavi s Prekmurjem je stopnja podružbljenosti na desnem bregu Mure nekaj večja. V občini Gornja Radgona je družbene posesti 27,8%, njiv 23,4%, vinogradov 51,7% in gozda 35,4%. V Ljutomerski občini je podružbljenih 17,7% površine, njiv 15,1% in vinogradov 61,4%. Stopnja podružbljenosti je tako v Pomurju največja v vlažnem gozdnem območju lendavske občine, v vinorodnih Ljutomerskih in Radgonsko-kapelskih gorica ter na Apaškem polju. Ponekod dosega celo tri četrtine površine katastrske občine.

Podružbljenost zemlje je pomemben dejavnik tudi v Podravju. V ormoški občini je stopnja podružbljenosti nekoliko izrazitejša (24,0%) kot v ptujski (20,9%). Posebno je izražena v vinogradništvu, saj je v občini Ormož podružbljenih 45,3%, v občini Ptuj pa 22,3% vinogradov. Dokaj visok je tudi delež sadovnjakov v družbeni lasti, tako v občini Ormož 31,9%, a v občini Ptuj 11,1%. Njiv v družbenem sektorju je v ormoški občini 13,1%, v ptujski 15,0%, gozda pa v obeh okoli četrtina površine. Tudi tu zasledimo najvišje vrednosti v vinorodnih območjih, t.j. Ormoških gorica in Vinorodnih Halozah ter v gozdnih in travnih območjih, kot so ob Dravi, Pesnici in Polskavi.

V Mariborskem Podravju je stopnja podružbljenosti najvišja v mariborski občini (37,9%), kar je največ med občinami Severovzhodne Slovenije. Najvišja je pri gozdu (43,9%) in vinogradih (45,6%), medtem ko je njiv, travnikov in sadovnjakov podružbljena četrtina.

7. Stopnja podružbljenosti kmetijstva (lo, karti 8,9)

Ena pomembnejših družbenih teženj je podružbljenje kmetijstva, tako povečanje površin družbenega sektorja kot organizirana proizvodnja na zemljiških zasebnih kmetijskih proizvajalcev. V slednjo sodita predvsem usmerjanje kmetijske proizvodnje in kooperacija med obema sektorjema lastništva. V Severovzhodni Sloveniji je delež podružbljene zemlje nad republiškim povprečjem. V občini Murska Sobota znaša 13,2%, njiv 7,7% in gozda 18,7%, v lendavski pa 30,5%, njiv 12,3% in gozda celo 80,3%. V prāmerjavi s Prekmurjem je stopnja podružbljenosti na desnem bregu Mure nekaj večja. V občini Gornja Radgona je družbene posesti 27,8%, njiv 23,4%, vinogradov 51,7% in gozda 35,4%. V Ljutomerški občini je podružbljenih 17,7% površine, njiv 15,1% in vinogradov 61,4%. Stopnja podružbljenosti je tako v Pomurju največja v vlažnem gozdnem območju lendavske občine, v vinorodnih Ljutomerških in Radgonsko-kapelskih gorica ter na Apsškem polju. Ponokod dosega celo tri četrtine površine katastrske občine.

Podružbljenost zemlje je pomemben dejavnik tudi v Podravju. V ormoški občini je stopnja podružbljenosti nekoliko izrazitejša (24,0%) kot v ptujski (20,9%). Posebno je izražena v vinogradništvu, saj je v občini Ormož podružbljenih 45,3%, v občini Ptuj pa 22,3% vinogradov. Dokaj visok je tudi delež sadovnjakov v družbeni lasti, tako v občini Ormož 31,9%, a v občini Ptuj 11,1%. Njiv v družbenem sektorju je v ormoški občini 13,1%, v ptujski 15,0%, gozda pa v obeh okoli četrtina površine. Tudi tu zasledimo najvišje vrednosti v vinorodnih območjih, t.j. Ormoških gorica in Vinorodnih Halozah ter v gozdnih in travnih območjih, kot so ob Dravi, Pesnici in Polskavi.

V Mariborskem Podravju je stopnja podružbljenosti najvišja v mariborski občini (37,9%), kar je največ med občinami Severovzhodne Slovenije. Najvišja je pri gozdu (43,9%) in vinogradih (45,6%), medtem ko je njiv, travnikov in sadovnjakov podružbljena četrtina.

relativno manj razvita območja Slovenije. Tukajšnje občine so po višini narodnega dohodka še vedno globoko v spodnji polovici lestvice slovenskih občin.

V okviru melioracij in komasacij so zelo pomembne različne oblike združevanja dela in sredstev, kot so strojne skupnosti, proizvodne skupnosti ipd., ki v bistvu pomenijo podružbljanje kmetijstva na osnovi proizvodnje.

V Prekmurju sta glavna odvodnika Ledava in Kobiljski potok. Značilnost vodnega režima so visoke vode ob deževju ter sušnost poleti. Na tem območju je 53.000 ha kmetijske zemlje, širše melioracijske površine pa obsegajo v Prekmurju 51.915 ha. Ledava je od celotne dolžine 60 km regulirana na 44 km, razen na odseku vzvodno od predvidenega zadrževalnika Radmožanci. Zgrajena je bilattudi akumulacija Domajinci. Do leta 1985 je predvidena detajlna odvodnja na 10.150 ha, reguliranih pa bo 27,2 km vodotokov.

Širše melioracijske površine ob Ščavnici in na Murskem polju obsegajo 18.270 ha. Glinasta in ilovnata sestava tal ob Ščavnici povzroča hiter odtok padavin, pri čemer je prihajalo do poplav zlasti v spodnjem toku ob njenem izlivu v Muro, ki je s svojo visoko vodo prav tako vplivala na odtok visoke vode. Ocenjujejo, da je ob Ščavnici na območju ljutomerske in radgonske občine 9 do 12.000 vlažnih površin. Doslej so jo regulirali od pritoka Lipnice do izlivnega sektorja v Muro. Vodni sistem še ni docela urejen, ker je akumulacija Gajševci nezadostna za ublažitev visokih voda. Zato je tudi odvodnja Murskega polja odvisna od izgradnje nove akumulacije na Ščavnici in nadaljnje regulacije njenega srednjega in zgornjega toka.

Mura je na mejnem odseku regulirana v celoti, tako da je na Apaškem polju izsušenih 322 ha zemljišč, predvsem ob Flitvici. Ob tem potoku bo treba izsušiti še nadaljnjih 1.100 ha, razen tega pa regulirati 3km vodotokov in urediti 535 ha površin med Gorajo Radgono in Radenci. V načrtu je tudi zasutje dela Minskega

kanala. Bodoča dela bodo gotovo močno zavisna od izgradnje načrtovanih hidrocentral na Muri. Širše melioracijske površine zavzemajo 4.775 ha.

V Pomurju so bile po srednjeročnem načrtu 1976-1980 predvidene melioracije na okoli 5.000 ha zemljišč, okoli 3.000 ha v družbenem in 2.000 ha v zasebnem sektorju (v vsej Sloveniji 17.000 ha). V porečju Mure so v melioracije investirali ABC Pomurka, KZ Panonka, KK Radgona, VG Kapela in KZ Ljutomer-Križevci. Do leta 1975 so bile melioracije opravljene na 743 ha in v letih 1976-1978 na 1.546 ha. Skupaj je bilo v Pomurju do leta 1978 melioriranih 2.294 ha, kar je predstavljalo 24,9% melioriranih površin v Sloveniji. Do složbe zemljišč je prišlo predvsem v spodnji ščavniški dolini.

V Podravju leži večina melioracijskih površin ob Dravi, Pesnici in Dravinji s Polskavo. Do leta 1976 so izvedli detajlno odvodnjo na 4.394 ha, do leta 1985 pa je predvidena odvodnja še na 12.874 ha. Zaključena izgradnja hidroenergetskega sistema na Dravi omogoča, da se osnovna odvodnja ureja hitreje kot na Muri. Predvideno je tudi namakanje. V melioracije na območju občin Ormož in Ptuj so investirali SloviniOrmož, KK Ptuj in KZ Ptuj kooperacija. V obdobju 1973-1978 so meliorirali 1977 ha zemljišč. Do složb zemljišč je prišlo na relativno manjših površinah, vendar jih v znatnem obsegu načrtujejo, posebno v ptujski občini.

V občini Lenart je še vedno okoli 160 ha zemljišč, ki so občasno poplavljeni, največ ob ščavnici. V občini Maribor se pojavljajo občasno poplave ob vodah, ki pritekajo s Pohorja, in ob pritokih Pesnice. Na območju občine Slovenska Bistrica je obdobjno poplavljenih zemljišč še vedno okoli 850 ha, predvsem ob Dravinji, deloma Polskavi in drugih potokih. V melioracije v navedenih občinah so investirali AM Lenart, AK Maribor in KK Slovenska Bistrica. Do leta 1975 so meliorirali 1832 ha, v obdobju 1976-1978 pa 698 ha. Z regulacijo Pesnice v lenarški občini na dolžini 12,1 km in izlivnih odsekov njenih pritokov so pridobili 1137 ha melioriranih površin.

V mariborski občini so doslej regulirali Pesnico nizvodno od Dolnje Počehove, v slovenskobistriški pa Bistrico od Slovenske Bistrice do izliva v Ložnico, 13 km Ložnice in Polskavo med Spodnjo Polskavo in Fragerskim na dolžini 10 km. Tako so meliorirali 810 ha zemljišč, 300 ha pa osušili.

V lenarški občini načrtujejo v tem srednjeročnem obdobju melioracije 470 ha zemljišč, v občini Maribor odpravo poplav na 150 ha in osuševanje na 850 ha, v slovenskobistriški občini pa melioracije na 1332 ha in osuševanje z delnimi melioracijami na 1497 ha zemljišč. Za daljše obdobje načrtujejo regulacije Dravinje do Poljčan.

V. KULTURA IN IZOBRAŽEVANJE

V poglavju o metodologiji smo omenili, da smo podatke dopolnili z evidenco o stopnji kulturnega življenja po krajevnih skupnostih SV Slovenije. S tem smo ugotavljali število in strukturo kulturno umetniških društev in drugih dejavnosti v katere se vključujejo občani v svojem prostem času. Rezultati ankete zbranih podatkov so podani na karti Kulturno življenje leta 1979 po katastrskih občinah. Grafična ponazoritev nas opozarja na veliko število naselij oz. katastrskih občin, v katerih ni razvita niti ena kulturna dejavnost. Posebno slabe razmere so na območju Haloz in Goriškega ter precejšnjega dela Slovenskih goric. Katastrske občine v katerih je razvitih več dejavnosti, se pojavljajo razpršeno po vsej SV Sloveniji, nekoliko več se jih pojavlja le na Ravenskem, na Dravskem in Ptujskem polju in v okolici Maribora.

Stanje vzgoje in izobraževanja smo skušali prikazati s analizo več elementov. S pomočjo ankete smo zbrali podatke o štipendistih v vseh katastrskih občinah SV Slovenije in prikazali na karti število štipendistov leta 1979 po katastrskih občinah. Iz karte je razvidno, da je večje število štipendistov predvsem v treh občinah SV Slovenije in sicer v Ptuju, Ormožu in Lendavi. Medtem ko so v ptujski občini štipendirali v večjem številu študente in dijake z območja Haloz in Slovenskih goric in skušali na ta način reševati slabo stanje v omenjenih manj razvitih območjih, pa tega za ostale občine ne moremo trditi. Predel Slovenskih goric, ki se širi v ostalih občinah ima manjše število štipendistov. Za Mursko Soboto je značilno predvsem večje število štipendiranih dijakov in študentov v okolici Murske Sobotе, medtem ko je območje Goriškega in obmejni predeli Prekmurja zapostavljeni. Kazalec razvisti družbenega standarda je delež študentov višjih in visokih šol. Rezultati za leto 1979 so naslednji: celotna SV Slovenija zaostaja za ostalo Slovenijo, največji zaostanek pa beleži občina Lenart, nato Ormož in Lendava, nad slovensko povprečje seže le občina Maribor. Ostale občine se med seboj razlikujejo in sicer najbolj zaostaja občina Lenart, ki ne dosega niti 50% slovenskega povprečja. Več kot polovico slovenskega povprečja imata občini Lendava in Ormož, nad 60% Murska Sobota in Gornja Radgona, nad

70% pa Slovenska Bistrica, Ptuj in Ljutomer.

Tabela št.14: Delež študentov višjih in visokih šol od
števíla prebivalstva leta 1979 v SV Sloveniji

<u>Podravje</u>	87,3
Lenart	45,9
Maribor	118,9
Ormož	54,1
Ptuj	71,6
Slovenska Bistrica	73,0
<u>Pomurje</u>	63,5
G.Radgona	60,1
Lendava	59,5
Ljutomer	71,6
N. Sobota	63,5
SR Slovenija	100,0

VI. PROMET IN KOMUNIKACIJE

Stopnja razvitosti prometa odločilno vpliva na razvoj določene regije, saj razvitost infrastrukturnega oarežja predstavlja pogoj za razvoj, posebno v manj razvitih predelih oziroma v gospodarsko zaostalih regijah. Poleg prometa je pomembna tudi razvitost personalne infrastrukture (čolan kader) ter tradicija v prouvedaji. Pri opredelitvi območij glede na stopnje razvitosti smo se poslužili analize prometnega oarežja in smo ugotovljali pogostost prometnih zvez in upoštevali nekatere kazalce stopnje razvitosti. Eden izmed kazalcev stopnje razvitosti gospodarske in komunalne infrastrukture je delež sodebnih cest od vseh lokalnih cest na območju. Po podatkih iz leta 1978 je v SV Sloveniji 22,5% lokalnih cest republike in 23,4% sodebnih. Pregled po občinah glede deleža sodebnih cest ne kaže slabega stanja - nekoliko manj ugodne so razmere v Pomurju, posebno v občini Murska Sobota, kjer je bilo le 22,1% sodebnih cest. Drugače slike dobimo, če ugotovljamo stopnjo prometne povezanosti naselij oziroma naselij v katastrskih občinah s javnimi prometnimi zvezami. V ta namen smo izvedli ankete na terenu in grafično prikazali rezultate. Predvsem je ugodnejša prometna povezanost v katastrskih občinah Podravja, saj se pas katastrskih občin s boljše povezanostjo širi od Maribora preko Dravskega polja do Ptuja in ob Dravi proti vzhodu do Ormoža. V smeri SV - JV se ob vznožju Pohorja začenja koncentracija katastrskih občin s ugodno prometno povezanostjo v občini Slovenska Bistrica in se širi proti Mariboru, žal pa nam pomanjkajje nekaterih podatkov natan območju prekinja predel proti Mariboru, kjer lahko predvidevamo močnejšo koncentracijo katastrskih občin s razvitejšimi prometnimi zvezami. V ostalem prostoru SV Slovenije ni opaziti podobne gostote javnih zvez na tako obširnem območju, pač pa se pojavlja takšna intenzivnost v posameznih katastrskih občinah oziroma v okolici večjih središč kot so na primer: Murska Sobota, Lendava, Gornja Radgona.

Drugi element, ki nam kaže stopnjo razvitosti gospodarske in komunalne infrastrukture je razvitost poštnega omrežja. Iz tabele, ki prikazuje število telefonskih naročnikov na 1.000 prebivalcev v letih 1970, 1975 in 1978 vidimo, da ima Podravje ugodnejše stanje telefonskega omrežja, da pa je izgradnja v Pomurju hitrejša in se torej stanje tam hitreje izboljšuje. Med občinami ima najmanj razvito omrežje Lenart in med leti 1975 in 1978 ni opaziti nikakršnih sprememb v številu telefonskih priključkov, saj je še vedno le 3 naročnikov na 1.000 prebivalcev.

Karta število telefonskih priključkov leta 1979 po katastrskih občinah v SV Sloveniji nam kaže na neenakomerno razvitost telefonskega omrežja. Predvsem je omrežje gostejše na območju občinskih središč Maribor, Slovenska Bistrica, Murska Sobota, Lendava, Ptuj, Ormož ter v Pomurju in na Dravskem polju.

Brez telefonskih priključkov je mnogo naselij v Slovenskih goricah, saj so s telefonsko zvezo povezani le kraji ob meji kot sta Sladki vrh in Šentilj, v Lenartu le občinsko središče z neposredno okolico, Gornja Radgona z Radenci in območje ob Nuri ter Ormož. Dravsko polje je gostejše preprejeno s telefonskim omrežjem, prav tako osrednji del Prekmurja. V Prekmurju je pomanjkanje zvez na Goriškem in v obmejnem predelu. Še leta 1979 je bilo veliko katastrskih občin brez telefonskih priključkov predvsem na območju Haloz, Slovenskih goric, Goriškega in na območju Kozjska.

Tabela št.14: Število telefonskih naročnikov na 1000 prebivalcev v SV Sloveniji

	1970	1975	1978
PODRAVJE	22	43	62
Lenart	5	8	8
Maribor	31	62	89
Ormož	9	15	25
Ptuj	10	18	33
Sl.Bistrica	10	16	21
POMURJE	9	20	30
G.Radgona	10	23	28
Lendava	5	13	21
Ljutomer	9	15	20
Murska Sobota	11	24	38
SR Slovenija	30	58	79

VII. OPREDELITEV SV SLOVENIJE PO STOPNJI RAZVITOSTI

Na osnovi rezultatov analiz smo skušali SV Slovenijo opredeliti glede na stopnjo razvitosti. Ločili smo tri kategorije in sicer:

- območje nazadovanja
- območje stagnacije
- območje napredovanja.

Način opredelitve območij v posamezne kategorije smo navedli v metodologiji, tako da pozornost posvetimo opredelitvi posameznih naravno geografskih območij. Območje napredovanja v regionalnem razvoju predstavljajo v mariborskih občinah mesto Maribor z neposredno okolico, naselja v katastrskih občinah na Dravskem polju in sicer Sv. Miklavž, Rogoza, Spodnje in Zgornje Hože, Spodnji Duplek, Starše, Rače in v Slovenskih goricah: Sladki vrh in Šentilj. V občini Slovenska Bistrica, Spodnja in Zgornja Polskava, Slovenska Bistrica z okolico in Oplotnica. V občini Lenart napreduje le občinsko središče, v Gornji Radgoni Gornja Radgona, Radenci in Apače, v občini Ptuj ponovno občinsko središče in k.o. Hajdina ter Cirkovce in Lovrenc na Dravskem polju ter Lešje in Gorišnica. V občini Ljutomer kaže napredovanje v razvoju Ljutomer, Veržej in Križevci ter Ključarevci, v občini Ormož Ormož z Veliko Nedeljo, Obrež in Središče ob Dravi. V Prekmurju so območja napredovanja le Murska Sobota z okolico in Beltinci ter Lendava.

Iz navedenega vidimo, da regionalni razvoj napredovanje predvsem v občinskih središčih, v ostalih krajih pa le tam, kjer se je razvila industrijska dejavnost. Taki primeri so predvsem Sladki vrh, Majšperk, Središče ob Dravi in podobno, Radenci so primer kraja, ki se razvija zaradi pomena turizma oz. zdraviliške dejavnosti. Za kraje oziroma območja z regionalnem razvojem v napredovanju je značilna tudi ugodna geografska lega bodisi ob Dravi (Maribor, Ptuj, Ormož, Središče) ali Muri (Apače, Gornja Radgona, Radenci, Veržej) oziroma ob stiku ravninskega sveta s hribovitim (Dravsko, Ptujsko polje, Ravensko).

Zaradi omenjene lege se je v preteklosti razvilo ugodno prometno omrežje, ki te kraje povezuje bodisi v slovenskem, jugoslovanskem ali mednarodnem prostoru. Ugodni naravni pogoji, prometna lega, koncentracija prebivalstva in razvoj najrazličnejših dejavnosti je omogočil hiter napredek. Mnogo so k hitrejšemu razvoju pripomogle upravne funkcije naselij, saj vidimo, da so v vseh občinah SV Slovenije občinska središča nosilci napredka, ki v ostala območja le počasi napreduje. Zaradi tega je večina SV Slovenije stagnirala v razvoju. Karta stopnja regionalne razvitosti v katastrskih občinah SV Slovenije prikazuje obširna območja stagnacije prav v vseh občinah, posebno pa v ravninskih predelih - Dravsko in Ptujsko polje, ob Polskavi, Dravi in Muri ter Ravensko.

Večje pozornosti so potrebna območja, kjer regionalni razvoj zastaja oziroma nazaduje. To so območje z manj ugodnimi naravnimi pogoji, ki nudijo slabše pogoje za življenje. To so območja stalnega odseljevanja prebivalstva, ki na domači zemlji ni imelo možnosti za razvoj kmetijstva in se je zaposlovalo v industriji, se sprva še dnevno vozilo na delo, nato pa se odselilo. Doma je ostalo ostarelo prebivalstvo, nesposobno za delo. Danes so to območja z nizkim naravnim prirastom, še vedno prisotnim odseljevanjem in s tem vedno hitrejšim ostarevanjem. Takšna struktura prebivalstva v mnogih predelih ne nudi pogojev za hitrejši razvoj, saj ni ustrezne dčovne sile. Območja nazadovanja so v občini Maribor v hribovitih predelih Kozjaka in dela Slovenskih goric (Spodnja Velka, Plodrščica, Šomat, Počenik, Spodnje in Zgornje Hlapje, Vukovje, Kušernik, Grušova, Žikarce in podobno). V občini Slovenska Bistrica na območju Pohorja (Planina, Sarečno, Bojtina in Frajhaja) in na vznožju (Kalšū, Prebukovje, Ošelj, SV Urh) in na JV, kjer se še pičenjajo gozdnate Haloze (Sv. Ana, Dežno, Hrastovec, Štatenberg, Pečke, Vrhloga, Pretrež, ...). Za ptujsko občino so značilna slabo razvita območja, ki še naprej nazadujejo v razvoju in sicer na območju Slovenskih goric (ves SV del občine, tako na primer: Novinci, Slavšina, Rjavci, Zagorci, Sakušak, Senčak, Desenci, Levanjci, Polenci - da naštejemo le nekatere) ter Haloze, v katerih imajo ugodnejše pogoje le naselja v katastrskih občinah Stoperce, Žetale, Starošina, Sedlašek, Podlehnik, Zgornji Leskovec, Cirkulane, Dolane, Hrastovec in Zavrč.

V ostalih katastrskih občinah regionalni razvoj nazaduje.

Za občine Gornja Radgona, Ljutomer in Ormož je značilno, da nazadujejo v razvoju predvsem naselja na območju Slovenskih goric in leže v Gornji Radgoni na jugu in jugovzhodu, v Ljutomeru na zahodu in v Ormožu na severnem delu občine. Vmes se sicer pojavljajo naselja v katastrskih občinah, kjer regionalni razvoj stagnira, toda za območje Slovenskih goric lahko rečemo, da je za Haloze in Goričkim tretje najbolj ogroženo območje.

V občini Murska Sobota ima neugoden razvoj območje Goriškega, izjema je le nekaj naselij v katastrskih občinah Rogaševci, Gornja Lendava, Gornji Petrovci, Mačkovci, Pečarovci, Bodonci, Moščanci ter Korovci in Cankova ob zahodnem obzjnim pasu. V občini Lendava nazaduje skrajni JV del (katastrske občine Pince, Dolina in Čentiba) ter osrednji del občine od Žitkovec, Kamovec in Genterovec na SV do Hotize, Kota na jugovzhodu.

O analizi posameznih elementov lahko rečemo:

- pri spreminjanju izrabe tal kot posledice agrarne produkcije in odnosa do obdelovalnih površin prevladuje proces ozelenjevanja na celotnem območju SV Slovenije, naslednji proces, ki zajema večji obseg je ogozdovanje, medtem ko je urbanizacija predvsem v neposredni okolici občinskih središč. Intenzifikacija obdelave je opazna le na manjšem območju, medtem ko pri posestnih razmerah ugotavljamo še nadaljne drobljenje parcel;
- demografski procesi kažejo počasno naraščanje števila prebivalstva, hitrejši razvoj je le na območju mest: Maribor, Slovenska Bistrica, Ptuj, Murska Sobota in Lendava ter večjih naselij na Dravskem in Ptujskem polju. Upadanje števila prebivalstva je močno v manj razvitih območjih kot so Haloze, Pohorje, Kozjak ter Slovenske gorice, na Goriškem ter v obmejnem območju Prekmurja;
- glede prometne infrastrukture ugotavljamo slabo povezanost kot slabo stanje obstoječih povezav. Podobno je slabo razvito telefonsko omrežje, ki se širi iz občinskih središč, bolje je povezano le območje Dravskega polja;

- v zaposlitveni strukturi ugotavljamo visok delež zaposlenih v primernih dejavnostih in le počasno povečevanje pomena ostalih dejavnosti. Izstopata le občini Maribor in Slovenska Bistrica. Glede zasebne obrti pa ugotavljamo neenakomerno prostorsko razporeditev in neugodno strukturo;
- družbeni standard v SV Sloveniji je nižji od povprečka za Slovenijo in sicer na to kaže nizek delež študentov, neugodne razmere v štipendiranju in nizek delež študentov višjih in visokih šol;
- kulturne dejavnosti so koncentrirane v občinskih središčih ter v posameznih naseljih predvsem na Dravskem in Ptujskem polju.

Na splošno ugotavljamo zaostajanje v razvoju na območju Haloz, Slovenskih goric, Goriškega in obmejnih predelov Prekmurja.

VIII. RAZVOJ SEVEROVZHODNE SLOVENIJE V PRIHODNJE

Razvoj prebivalstva v SV Sloveniji smo skušali prikazati z izračunom projekcije prebivalstva za leto 2000 in 2001. Čeprav demografska projekcija pomeni dejansko opozorilo, v kakšno smer bi šel razvoj prebivalstva in kaže njegovo bodoče stanje, v kolikor ne usmerjamo razvoja.

Izdelali smo analitično (aritmetično) projekcijo, s katero smo spremembe absolutnega števila prebivalstva med letoma 1971 in 1981 prenesli v prihodnost.

Tabela št.16: Aritmetična projekcija prebivalstva občin SV Slovenije

	1985	2000
PODRAVJE	335785	347267
Lenart	16374	16093
Maribor	199029	208774
Ormož	17966	17754
Ptuj	69750	71173
Sl.Bistrica	32666	33473
POMURJE	132849	135433
G.Radgona	20017	21206
Lendava	27302	27439
Ljutomer	19274	19673
N.Sobota	66256	67115
SV Slovenija	468634	482700

Za ugotovitev gibanja števila prebivalstva v prihodnje smo izdelali še projekcijo prebivalstva po naravni rasti, ki temelji na predpostavki, da v določenem območju ali regiji ni migracij in je gibanje števila prebivalstva odvisno le od starostne in spolne strukture prebivalstva in stopnje rodnosti ter umrljivosti oziroma doživetja.

Tabela št.17: PROJEKCIJA PREBIVALSTVA OBČIN SV SLOVENIJE GLEDE NA NARAVNO RAST DO LETA 2001

	Skupaj	Moški	Ženske	0 - 14		15 - 64		65 in več				
				Skupno	Moški	Ženske	Skupaj	Moški	Ženske	Skupaj	Moški	Ženske
PODRAVJE	355.402	177.866	177.536	77.914	40.254	37.660	235.142	119.848	115.294	42.346	17.764	24.582
Lenart	19.030	9.666	9.364	4.516	2.334	2.182	12.365	6.455	5.910	2.149	877	1.272
Maribor	204.719	102.036	102.683	43.667	22.560	21.107	135.994	68.895	67.099	25.058	10.581	14.477
Ormož	19.336	9.759	9.577	4.408	2.277	2.131	12.566	6.535	6.031	2.362	947	1.415
Ptuj	74.124	37.409	36.715	15.661	8.091	7.570	49.712	25.715	23.997	8.751	3.603	5.148
Sl. Bistrica	38.193	18.996	19.197	9.662	4.992	4.670	24.505	12.248	12.257	4.026	1.756	2.270
POMURJE	139.006	70.288	68.718	30.629	15.827	14.802	91.568	47.613	43.955	16.809	6.848	9.961
G. Radgona	23.210	11.772	11.438	5.363	2.772	2.591	15.318	7.994	7.324	2.529	1.006	1.523
Lendava	27.897	14.055	13.842	6.085	3.144	2.941	18.301	9.504	8.797	3.511	1.407	2.104
Ljutomer	20.400	10.381	10.019	4.580	2.367	2.213	13.466	7.043	6.423	2.354	971	1.383
M. Sobota	67.499	34.080	33.419	14.601	7.544	7.057	44.483	23.072	21.411	8.415	3.464	4.951
SV Slovenija	494.408	248.154	246.254	108.543	56.081	52.462	326.710	167.461	159.249	59.155	24.612	34.543

S pomočjo izdelane projekcije smo ugotovili tudi gibanje števila prebivalstva po osnovnih kontingentih in sicer mladine do 14 let, skupine najbolj aktivnega prebivalstva od 15 do 64 let ter število ostarelih, ločeno glede na spol.

Primerjava stanja prebivalstva v letih 1971, 1981 in 2000 nam kaže, da bi v naslednjih 20 letih prebivalstvo glede na naravno rast hitreje naraščalo. Indeks 1981-2001 bi se gibal med 104,4 (Lenart) do 120,4 (Slovenska Bistrica). Žal so v SV Sloveniji, kot smo že ugotovili izredno močna migracijska gibanja in sicer predvsem odseljevanje prebivalstva, tako iz manj razvitih predelov občin v občinska središča, kot od tam v bližino večjih zaposlitvenih središč v regiji, kot tudi v ostale predele Slovenije in v druge republike ter v tujino. Zaradi omenjenega rasti prebivalstva verjetno ne bo dosegla takšne stopnje, vendar pa nam ugotovitve kažejo, da so med občinami SV Slovenije velike razlike tudi v prognozirani naravni rasti, ki je rezultat rodnosti in umrljivosti. Manj ugodna rast v okviru SV Slovenije izkazujejo občine Lenart, Murska Sobota, Ormož, kar kaže na že ugotovljeno slabo starostno strukturo prebivalstva (veliko ostarelih, malo mladih).

SEZNAM KART

1. Prekmurje - dislocirane organizacije SOZD ABC Pomurka po dejavnosti in številu zaposlenih VI/5,46 ✓
2. Prekmurje - parcelna razdrobljenost po katastrskih občinah 1978 VI/5,47 ✓
3. SV Slovenija - povprečna velikost parcel v arih leta 1979 VI/4,204 ✓
4. SV Slovenija - spreminjanje izrabe tal v obdobju 1953-1979 po katastrskih občinah VI/4,203 ✓
5. Prekmurje - odnos do kmetijskih površin po katastrskih občinah VI/5,44 ✓
6. Prekmurje - delež zemljišč družbenega sektorja po katastrskih občinah leta 1978 VI/5,45 ✓
7. SV Slovenija - delež zemljišč družbenega sektorja po katastrskih občinah leta 1978 VI/4,295 ✓
8. Prekmurje - meliorirane površine do leta 1978 po katastrskih občinah VI/5,50 ✓
9. SV Slovenija - gibanje števila prebivalstva med leti 1953 in 1971 VI/6,49 ✓
10. SV Slovenija - gibanje števila prebivalstva med leti 1971 in 1979 ✓
11. SV Slovenija - gostota prebivalstva po katastrskih občinah leta 1979 VI/4,200 ✓
12. SV Slovenija - število javnih prometnih zvez v katastrskih občinah leta 1979 VI/4,205 ✓
13. SV Slovenija - kulturno življenje v katastrskih občinah leta 1979 VI/4,207 ✓
14. SV Slovenija - število telefonskih priključkov v katastrskih občinah leta 1979 MVI/4,201 ✓
15. SV Slovenija - število štipendistov v katastrskih občinah leta 1979 MVI/4,202 ✓
16. SV Slovenija - število obrtnikov v katastrskih občinah leta 1979 MVI/4,206 ✓
17. Hidrosistemi vodnega gospodarskega območja DRAVA MURA
18. SV Slovenija - stopnja regionalne razvitosti leta 1979 VI/4,297 ✓

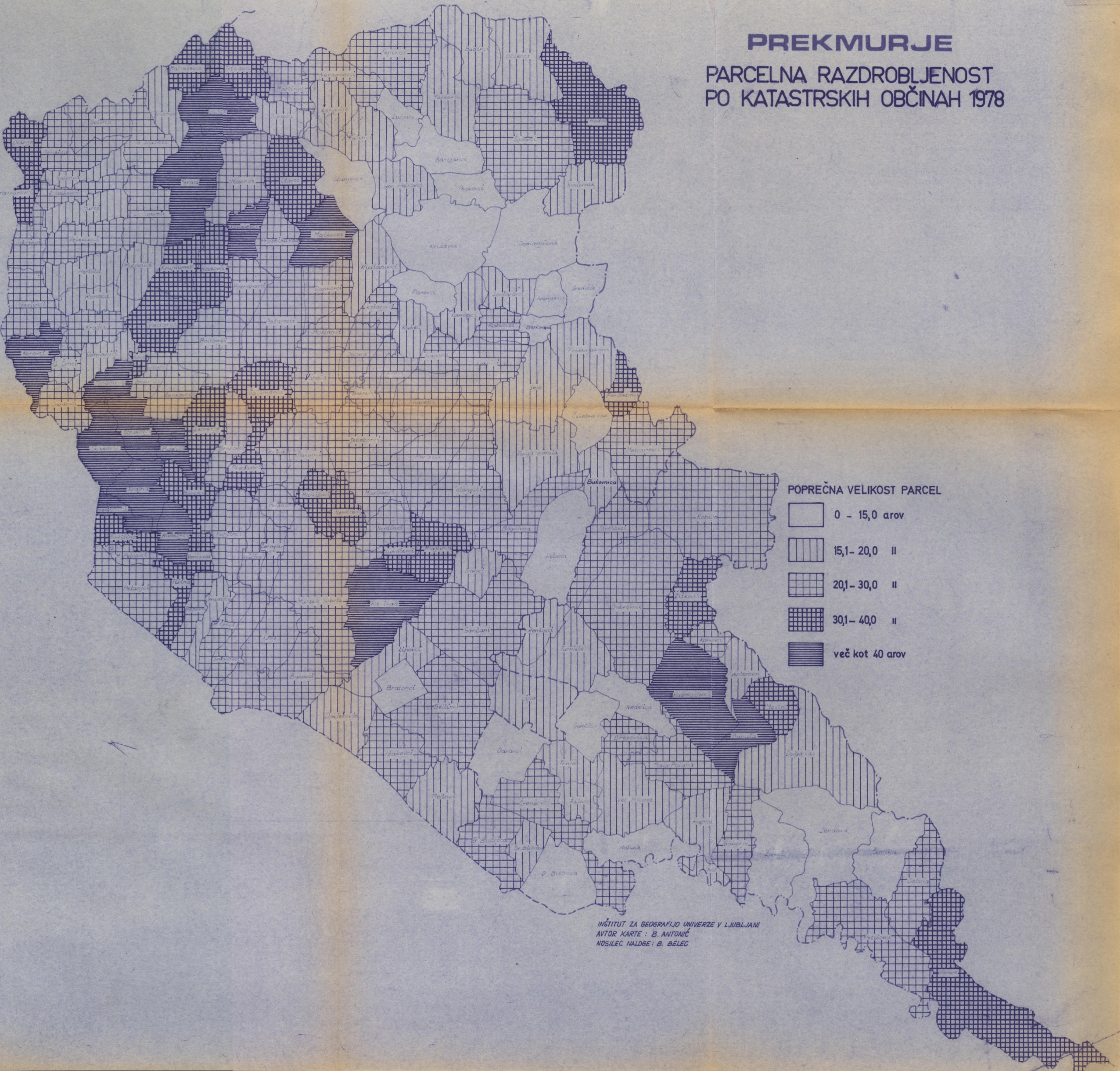
PREKMURJE - DISLOCIRANE ORGANIZACIJE SOZD „ABC POMURKA“ PO DEJAVNOSTIH IN ŠTEVILU ZAPOSLENIH

INŠTITUT ZA GEOGRAFIJO UNIVERZE V LJUBLJANI
AVTOR KARTE: B. ANTONIČ
NOSILEC NALOGE: B. BELEC

PREKMURJE

PARCELNA RAZDROBLJENOST PO KATASTRSKIH OBČINAH 1978

TEMA: RAZREŠEVANJE NERAZVITOSTI V SEVEROVZHODNI SLOVENIJI

SEVEROVZHODNA SLOVENIJA - POVPREČNA VELIKOST PARCEL v arih LETA 1979 - po k.o.

MERILO 1:200 000

IGU E. KARDELJA V LJUBLJANI, OKTOBER 1982
NOSILEC NALOGE: B. BELEC

ANALITSKA OBDEL: T. OGRINC
AVTOR KARTE: B. ANTONIĆ

TEMA: RAZREŠEVANJE NERAZVITOSTI V SEVEROVZHODNI SLOVENIJI

SEVEROVZHODNA SLOVENIJA - SPREMINJANJE IZRABE TAL V OBDOBJU 1953-1979 - po k.o.

MERILO 1:200000

	OMILJENO	} OZELENJEVANJE
	MOČNO	
	IZRAZITO	
	OMILJENA	} INTENZIFIKACIJA
	MOČNA	
	IZRAZITA	
	OMILJENA	} URBANIZACIJA
	MOČNA	
	IZRAZITA	

	OMILJENO	} OGOZDOVANJE
	MOČNO	
	IZRAZITO	

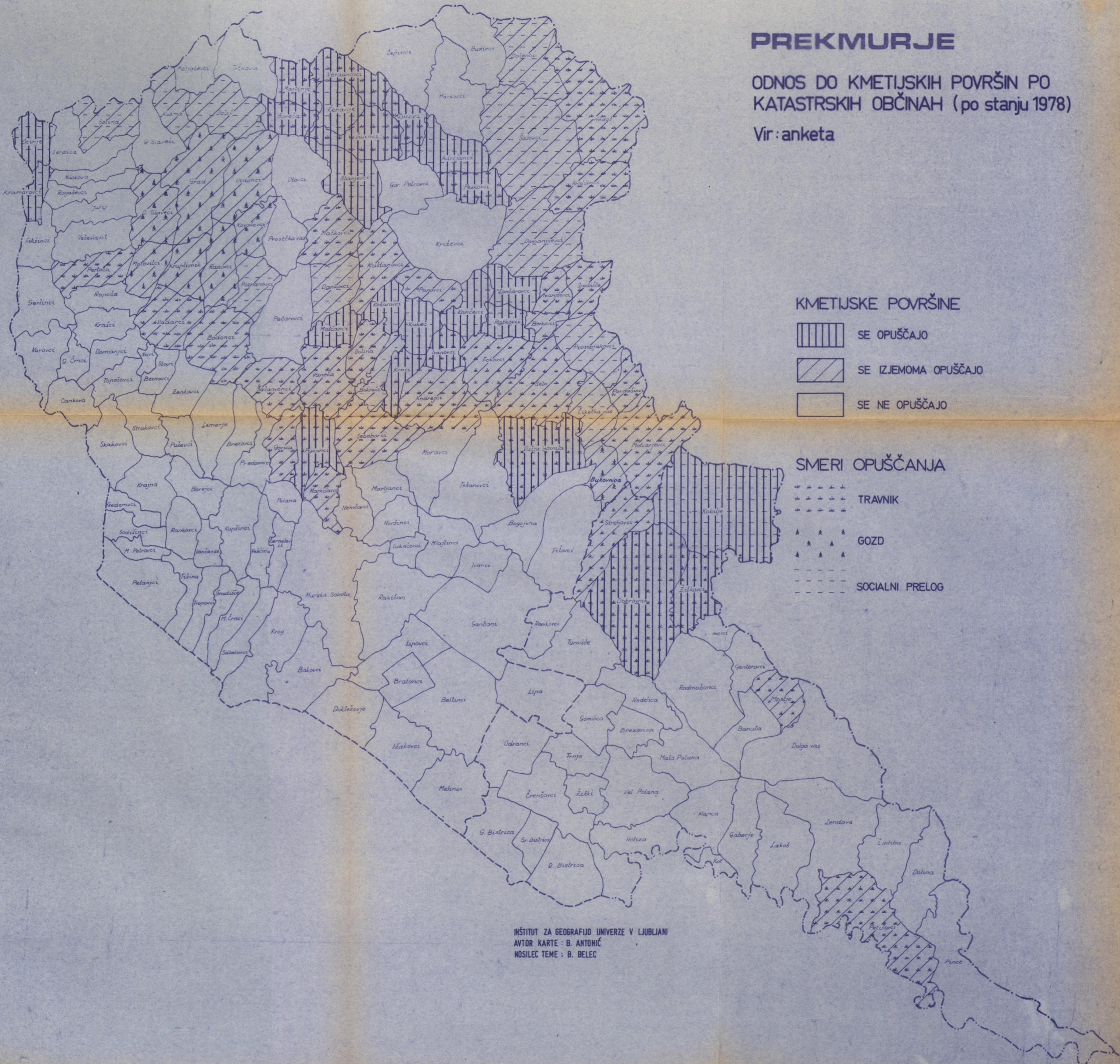
I G U E. KARDELJA V LJUBLJANI, OKTOBER 1982
NOSILEC NALOGE : B. BELEC
ANALITSKA OBDEL. : T. OGRINC
AVTOR KARTE : B. ANTONIĆ

PREKMURJE

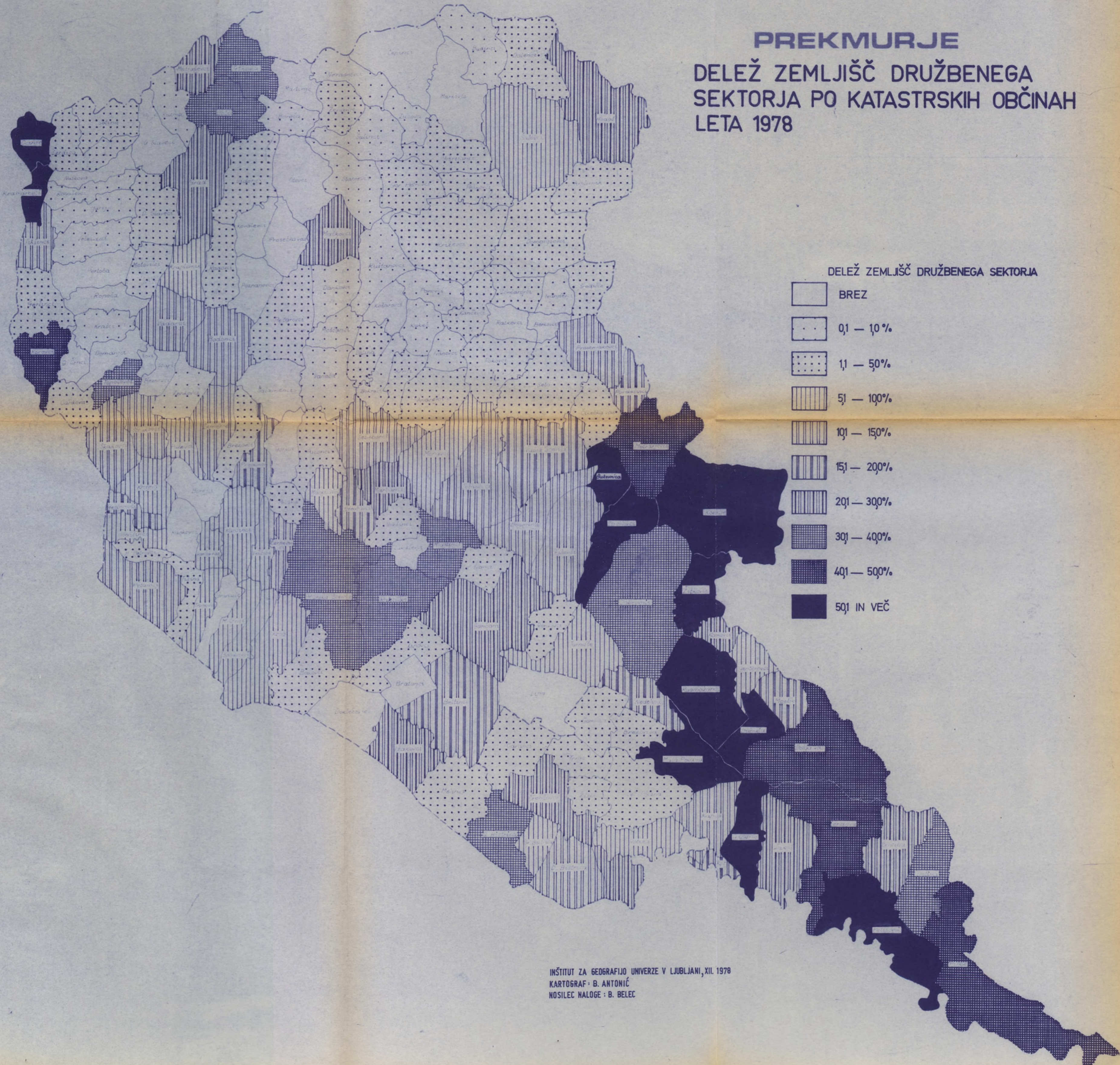
ODNOS DO KMETIJSKIH POVRŠIN PO
KATASTRSKIH OBČINAH (po stanju 1978)

Vir: anketa

PREKMURJE

DELEŽ ZEMLJIŠČ DRUŽBENEGA SEKTORJA PO KATASTRSKIH OBČINAH LETA 1978

DELEŽ DRUŽBENEGA SEKTORJA PO KATASTRSKIH OBČINAH SEVEROVZHODNE SLOVENIJE V % LETA 1978

2 0 10 20 KM

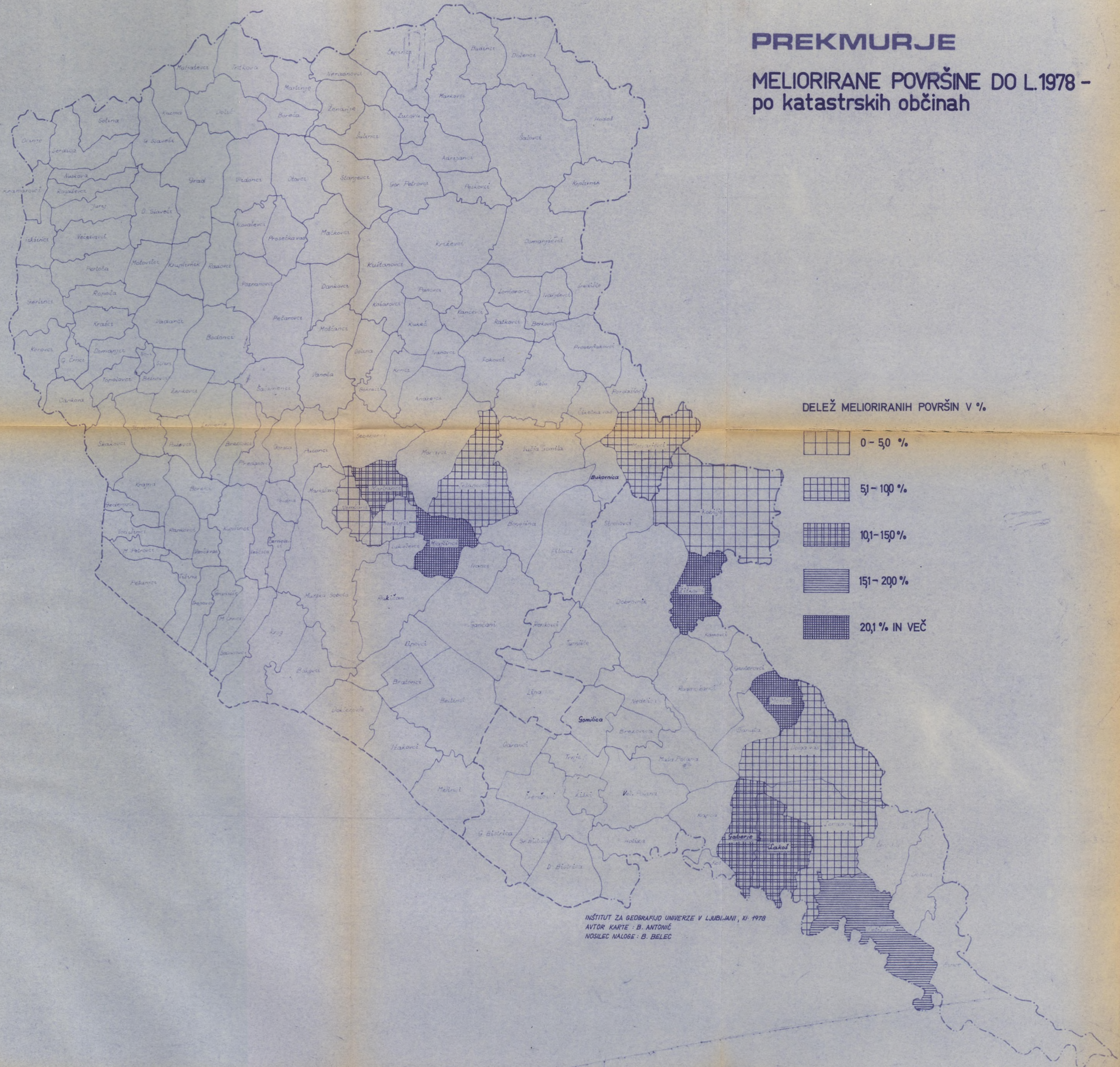

N	NI PODATKA
•••••	0 — 5.0
- - - - -	5.1 — 10.0
—————	10.1 — 20.0
	20.1 — 30.0
	30.1 — 40.0
	40.1 — 50.0
■	nad 50.0

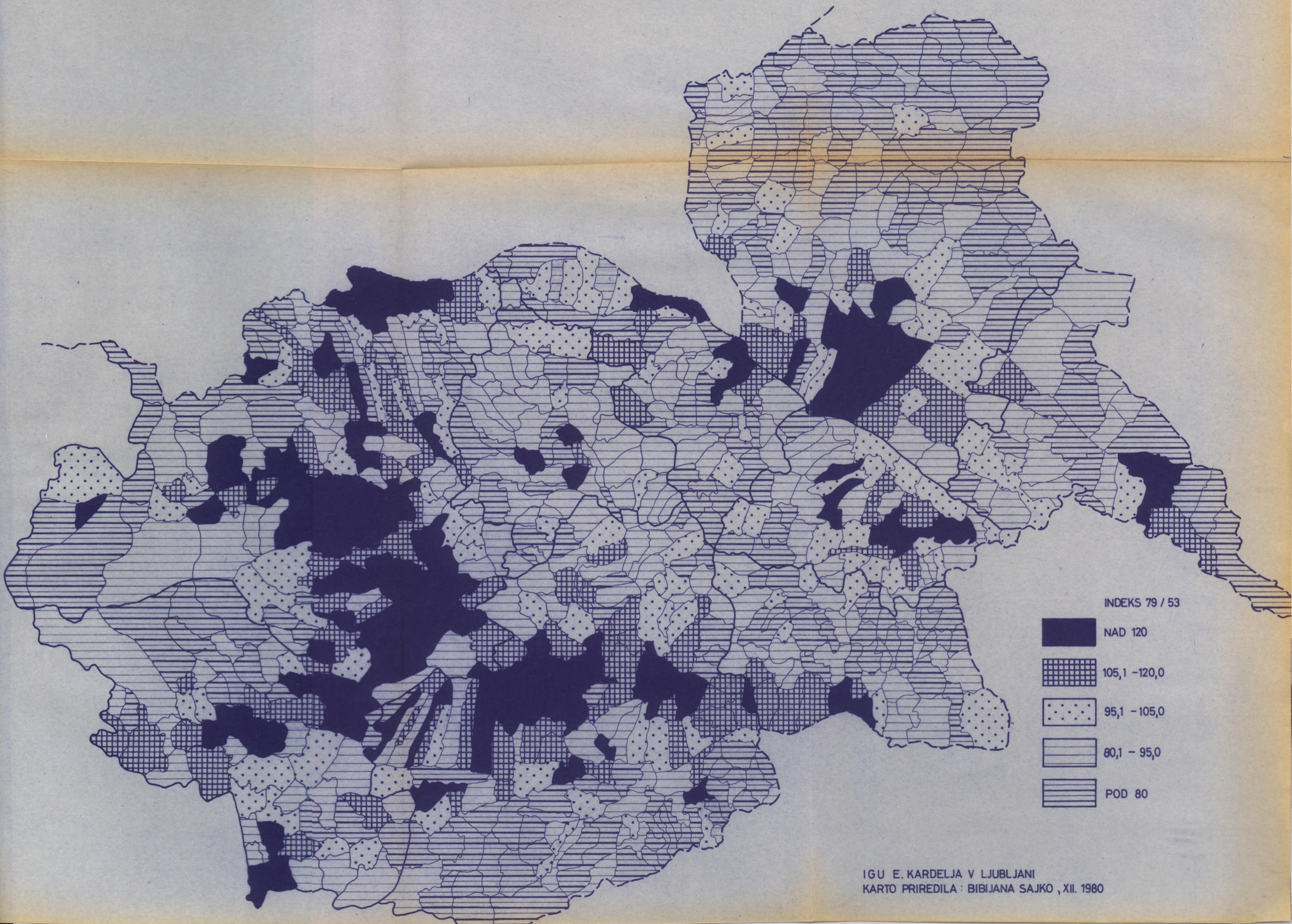
IGU E. KARDELJA V LJUBLJANI, MAREC 1983
 NOSILEC NALOGE : BORUT BELEC
 AVTOR KARTE : TOMO VUGRIN

PREKMURJE

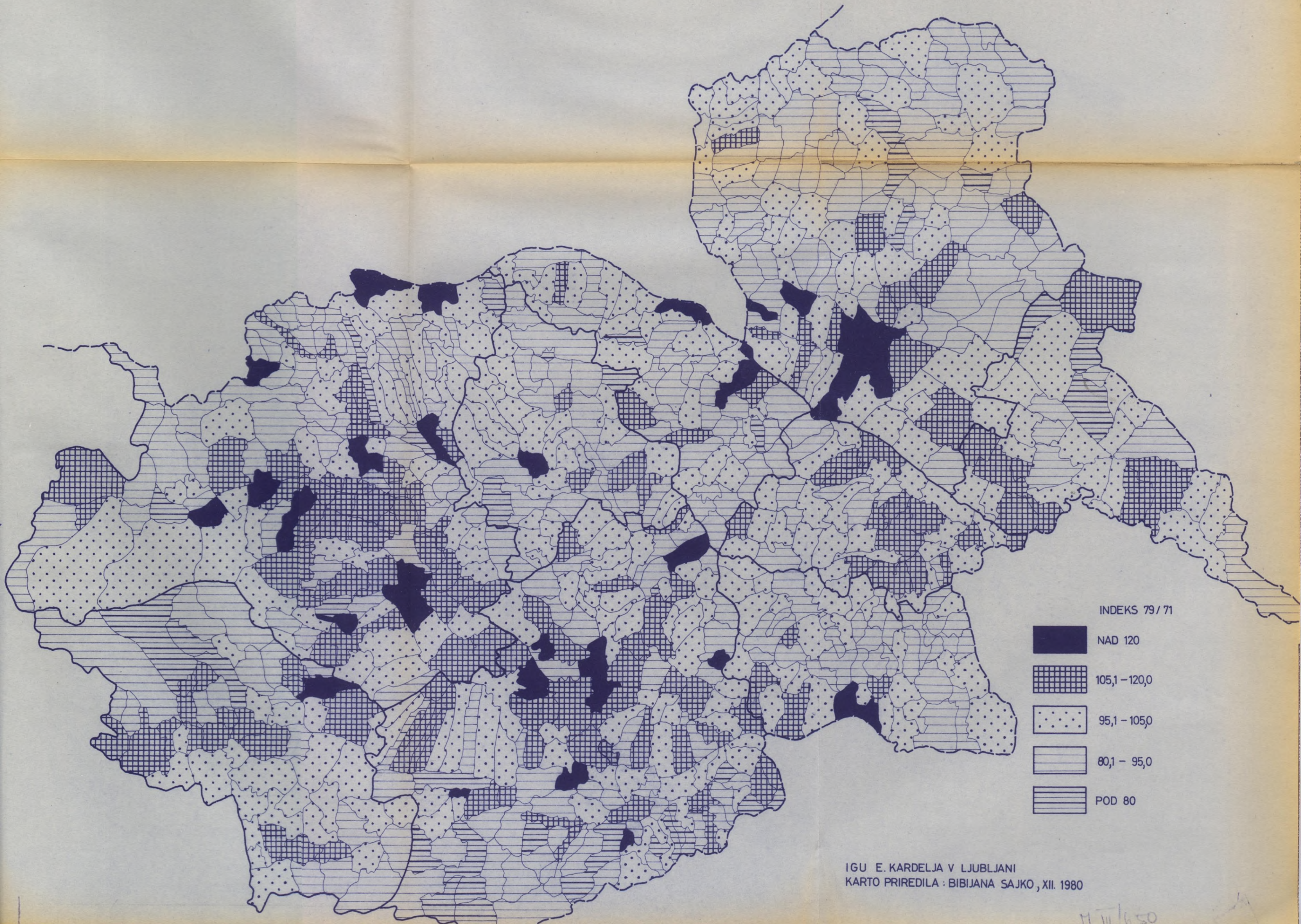
MELIORIRANE POVRŠINE DO L.1978 -
po katastrskih občinah

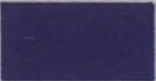

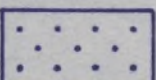
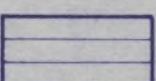
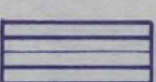
SEVEROVZHODNA SLOVENIJA - GIBANJE ŠTEVILA PREBIVALSTVA MED LETOMA 1953-1979

SEVEROVZHODNA SLOVENIJA - GIBANJE ŠTEVILA PREBIVALSTVA MED LETOMA 1971-1979

INDEKS 79 / 71

- NAD 120
- 105,1 - 120,0
- 95,1 - 105,0
- 80,1 - 95,0
- POD 80

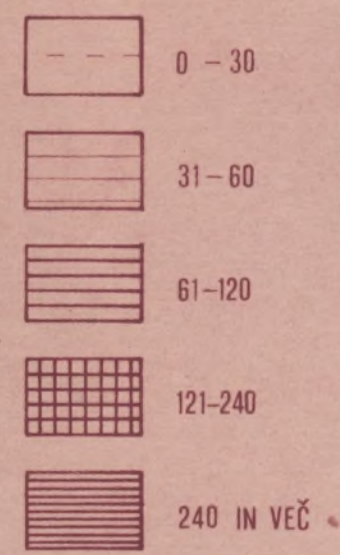
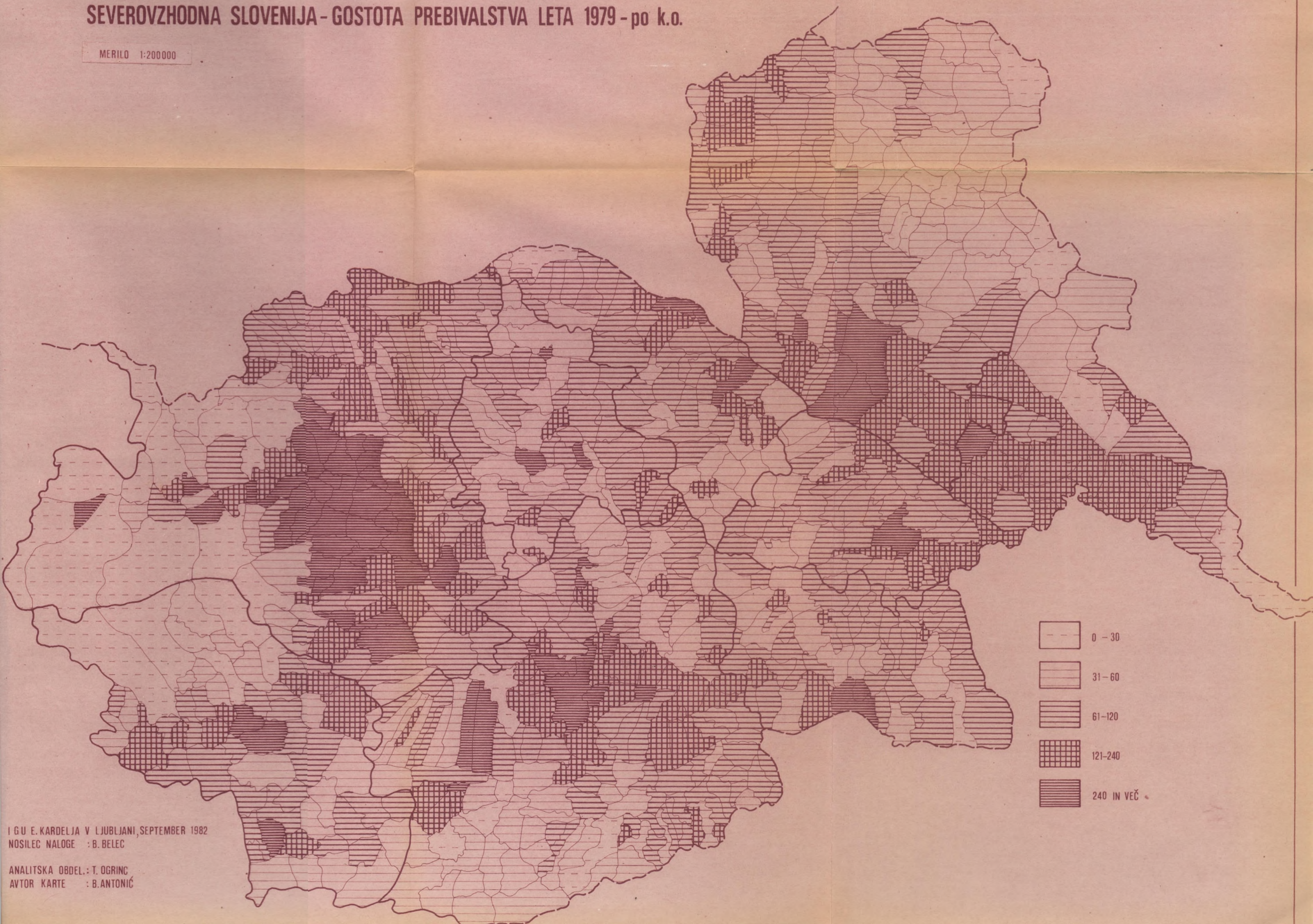
IGU E. KARDELJA V LJUBLJANI
KARTO PRIREDILA : BIBIJANA SAJKO , XII. 1980

M 11 / 1980

TEMA: RAZREŠEVANJE NERAZVITOSTI V SEVEROVZHODNI SLOVENIJI

SEVEROVZHODNA SLOVENIJA - GOSTOTA PREBIVALSTVA LETA 1979 - po k.o.

MERILO 1:200000

I G U E. KARDELJA V LJUBLJANI, SEPTEMBER 1982
NOSILEC NALOGE : B. BELEC

ANALITSKA OBDEL.: T. OGRINC
AVTOR KARTE : B. ANTONIĆ

TEMA: RAZREŠEVANJE NERAZVITOSTI V SEVEROVZHODNI SLOVENIJI

SEVEROVZHODNA SLOVENIJA - ŠTEVILO JAVNIH PROMETNIH ZVEZ LETA 1979 - po k. o.

MERILO 1:200 000

I G U E. KARDELJA V LJUBLJANI, SEPTEMBER 1982
NOSILEC NALOGE : B. BELEC

ANALITSKA OBDEL. : T. OGRINC
AVTOR KARTE : B. ANTONIĆ

TEMA: RAZREŠEVANJE NERAZVITOSTI V SEVEROVZHODNI SLOVENIJI

SEVEROVZHODNA SLOVENIJA - KULTURNO ŽIVLJENJE LETA 1979 - po k.o.

MERILO 1:2000000

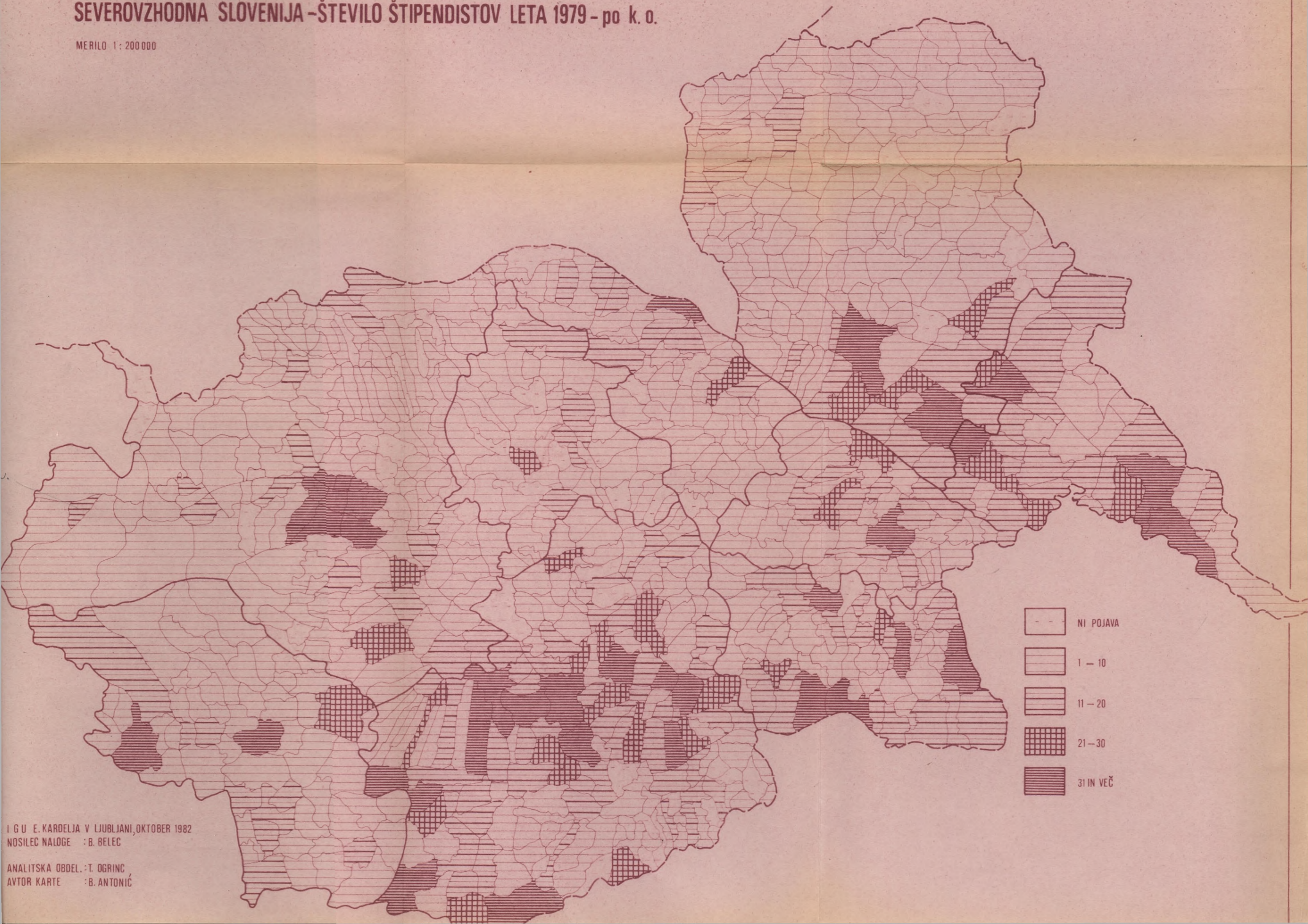
IGU E. KARDELJA V LJUBLJANI, SEPTEMBER 1982
NOSILEC NALOGE : B. BELEC

ANALITSKA OBDEL: T. OGRINC
AVTOR KARTE : B. ANTONIĆ

TEMA: RAZREŠEVANJE NERAZVITOSTI V SEVEROVZHODNI SLOVENIJI

SEVEROVZHODNA SLOVENIJA - ŠTEVILO ŠTIPENDISTOV LETA 1979 - po k. o.

MERILO 1 : 200 000

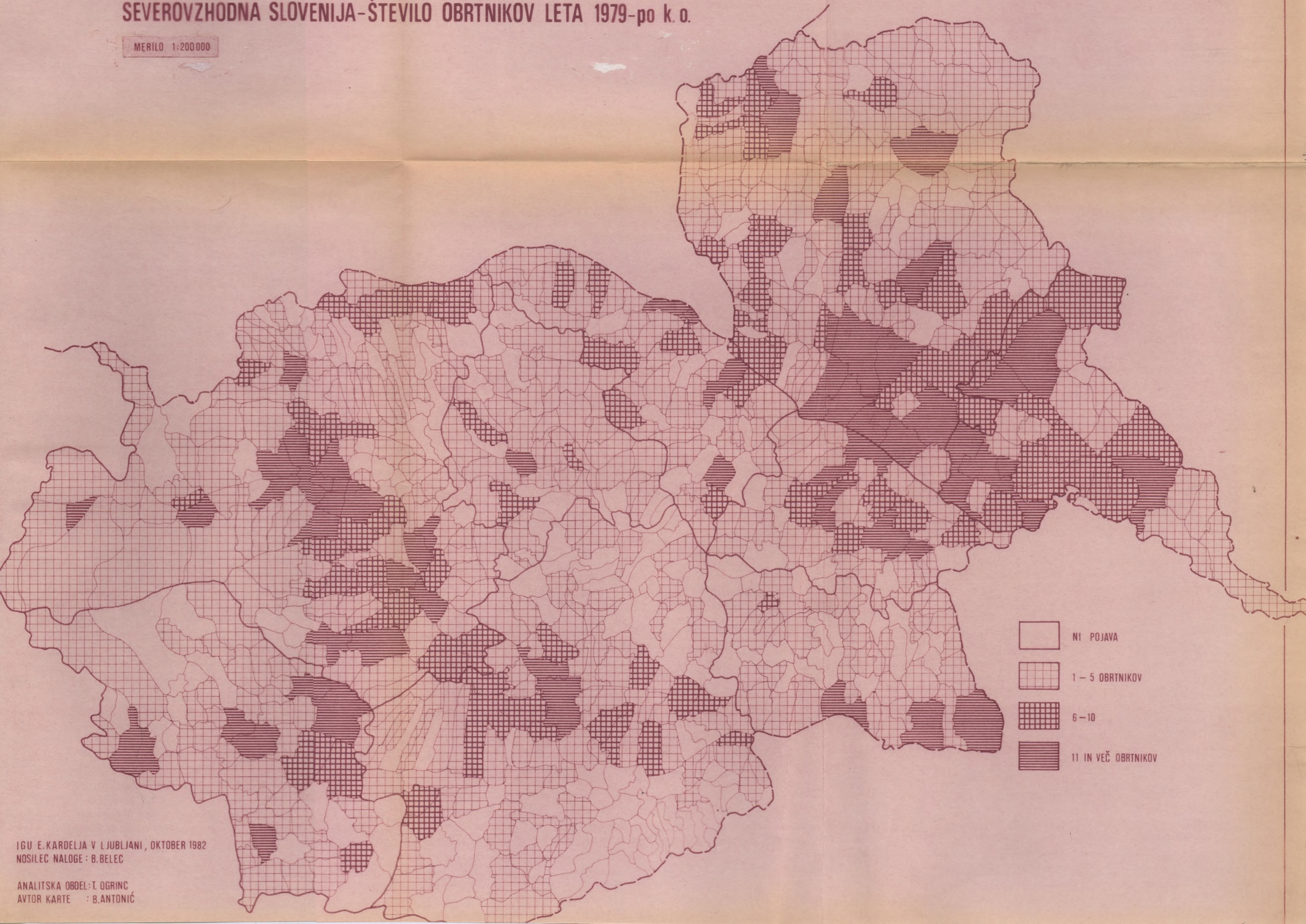
I G U E. KARDELJA V LJUBLJANI, OKTOBER 1982
NOSILEC NALOGE : B. BELEC

ANALITSKA OBDEL. : T. OGRINC
AVTOR KARTE : B. ANTONIČ

TEMA: RAZREŠEVANJE NERAZVITOSTI V SEVEROVZHODNI SLOVENIJI

SEVEROVZHODNA SLOVENIJA - ŠTEVILO OBRTNIKOV LETA 1979 - po k. o.

MERILO 1:200000

IGU E. KARDELJA V LJUBLJANI, OKTOBER 1982
NOSILEC NALOGE: B. BELEC

ANALITSKA OBDEL: T. OGRINC
AVTOR KARTE: B. ANTONIČ

A V S T R I J A

HIDROSISTEMI
VODNEGA OBMOČJA
DRAVA-MURA
1 : 200 000
PROGRAM UREDITEV DO L. 1985

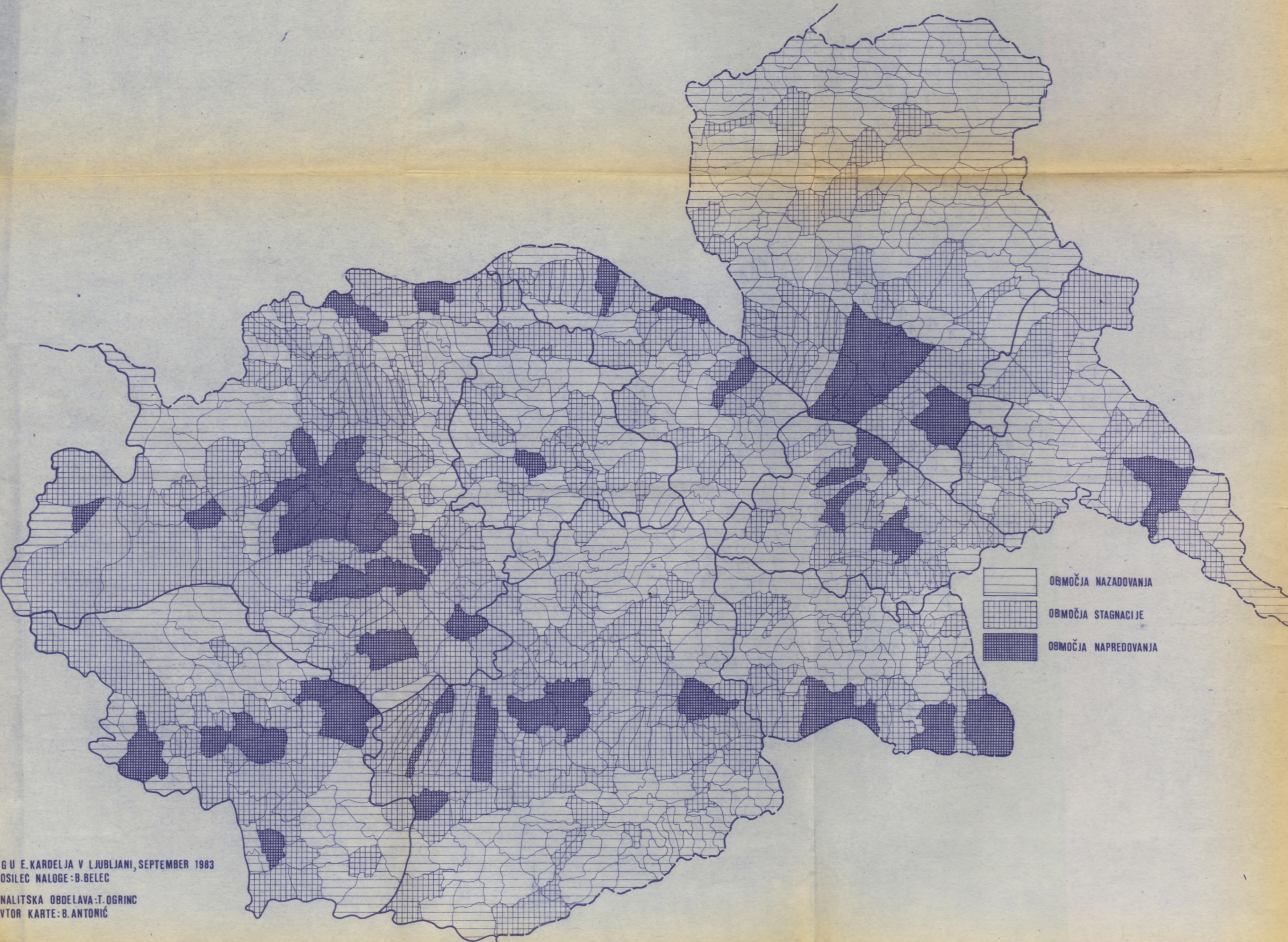

LEGENDA:

— NARAVNI VODOTOKI	■ MELIORACIJSKE POVRŠINE
— REGULIRANI VODOTOKI	■ IZVEDENE HIDROMELIORACIJE
- - - PERSPEKTIVNE REGULACIJE	■ PREDVIDENE HIDROMELIORACIJE
● OBSTOJEČE AKUMULACIJE	■ PREDVIDENO NAMAKANJE
○ PERSPEKTIVNE AKUMULACIJE	

STOPNJA REGIONALNE RAZVITOSTI V KATASTRSKIH OBČINAH SEVEROVZHODNE SLOVENIJE

2 0 2 4 6 8 10 12 14 16 18 20 km

TEMA: RAZREŠEVANJE NERAZVITOSTI V SEVEROVZHODNI SLOVENIJI

SEVEROVZHODNA SLOVENIJA - ŠTEVILO TELEFONSKIH PRIKLJUČKOV LETA 1979 - po k.o.

MERILO 1:200 000

I G U E. KARDELJA V LJUBLJANI, SEPTEMBER 1982
NOSILEC NALOGE : B. BELEC

ANALITSKA OBDEL. : T. OGRINC
AVTOR KARTE : B. ANTONIČ